



URBAN AND RURAL REPORTS 2024:4

Hur kan Vingåkers kommun arbeta mot 10 000 invånare till 2032?

**En litteratur- och intervjustudie av kommunala strategier
för att öka inflyttning och minska utflyttning**

TOVE BERG & CLARA GUSTAFSSON

Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Urban and Rural Development

URBAN AND RURAL REPORTS 2024:4

Hur kan Vingåkers kommun arbeta mot 10 000 invånare till 2032?

**En litteratur- och intervjustudie av kommunala strategier
för att öka inflyttning och minska utflyttning**

TOVE BERG & CLARA GUSTAFSSON

Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Urban and Rural Development

URBAN AND RURAL REPORTS 2024:4

Within the series are published reports from the divisions at the department: Agrarian History, Environmental Communication, Landscape Architecture, Rural Development and the Swedish Centre for Nature Interpretation.

The aim of the report series Urban and Rural reports, issued by the Department of Urban and Rural Development, SLU Ultuna, is to present research, teaching and other interesting activities in progress at the department in a popular science way.

Editor: Andrew Butler, Assoc. Prof., Landscape Architecture

Legally responsible publisher: Stina Powell

eISBN: 978-91-85735-66-2

Authors' ORCID ID:

Tove Berg, projektkoordinator SLU, 0009-0005-8756-948X

Clara Gustafsson, projektkoordinator SLU, 0009-0004-3405-5947

© 2024 Authors and editor (CC BY-NC-ND)

Swedish University of Agricultural Sciences • Department of Urban and Rural Development

Postal address: P.O. Box 7012, SE-750 07 Uppsala SWEDEN

Visiting address: Ulls väg 27

Delivery address: Ulls gränd 1

Phone: +46 18 67 10 00

Web address: www.slu.se/sol

Sammanfattning

Sedan 2022 har Vingåkers kommun en politisk målsättning om att öka befolkningsantalet från dagens cirka 9000 invånare till 10 000 invånare 2032. Som en del i detta arbete har kommunen gett institutionen för stad och land, avdelningen för landsbygdsutveckling vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i uppdrag att ta fram kunskapsunderlag för kommunens arbete för att öka invånarantalet i kommunen. Denna rapport undersöker därför de insatser som andra kommuner arbetar med för att öka inflyttning och minska utflyttning, vilka erfarenheter dessa kommuner har, och vad forskning har att säga om hur dessa insatser fungerar för att nå mål om ökat invånarantal. Rapporten inleds med en översikt kring flyttmönster i Sverige, hur kommuner kan arbeta med anpassningspolitik som ett alternativ till tillväxtpolitik samt hur in- och utflyttare i Vingåkers kommun motiverar sin flytt. Rapporten består också av en litteraturöversikt som kartlägger strategier och insatser som mindre kommuner arbetar med för att öka inflyttning och minska utflyttning. Rapporten innehåller också en intervjustudie som strävar efter att med hjälp av forskning och erfarenheter från andra kommuner undersöka effekten av dessa olika strategier för att öka inflyttning och minska utflyttning. Rapporten avslutas med en diskussion kring hur Vingåkers kommun kan inkorporera resultaten som framkommer i litteraturöversikten och i intervjuerna med syfte att öka inflyttningen och minska utflyttningen från kommunen. Diskussionen berör bland annat behovet av ett strukturerat och resurssatt arbete samt vikten av att fokusera på kommunens grunduppdrag. Diskussionen lyfter också vikten av att tydligt definiera målgrupper i ett eventuellt marknadsföringsarbete och att arbeta med och för civilsamhället. Vingåkers kommun är beställare av denna rapport och utgör den primära målgruppen. Men mönster kring flytt- och befolkningstrender ser till viss del liknande ut för fler landsbygdskommuner och rapportens innehåll kan därför vara relevant även för andra kommuner.

Nyckelord: Flyttmönster, inflyttning, utflyttning, landsbygdsutveckling

Förord

Stort tack till alla representanter från kommuner samt forskare som blivit intervjuade och bidragit till material och analyser i denna rapport. Tack också till Vingåkers kommun för förtroendet och för viktiga inspel under arbetets gång.

Författare

TOVE BERG, projektkoordinator, institutionen för stad och land, SLU

CLARA GUSTAFSSON, projektkoordinator, institutionen för stad och land, SLU

Innehåll

Kapitel 1	Introduktion	13
	<i>Kontext, uppdragsbeskrivning och frågeställningar</i>	13
	<i>Disposition för rapporten</i>	14
Kapitel 2	Metod	15
	<i>Metod och urval för litteraturstudien</i>	15
	<i>Metod och urval för intervjustudien</i>	16
	<i>Studiens begränsningar och avgränsningar</i>	17
Kapitel 3	Flyttmönster, anpassningspolitik och motiveringar bakom flytt	19
	<i>Flyttmönster i Sverige</i>	19
	<i>Anpassningspolitik som alternativ till tillväxtpolitik</i>	20
	<i>Motiveringar bakom flytt till och från Vingåkers kommun</i>	21
Kapitel 4	Resultat av litteraturstudien	23
	<i>Platsmarknadsföring</i>	23
	<i>Punktinsatser för att locka potentiella inflyttare</i>	24
	<i>Samarbete med kommunexterna aktörer</i>	25
	<i>Det kommunala grunduppdraget i fokus</i>	25
	<i>Integration och delaktighet för att ta emot inflyttare och minska utflyttning</i>	26
Kapitel 5	Resultat av intervjustudien	28
	<i>Organisationsförändringar och tillsatta personalresurser i kommunorganisationen</i>	28
	<i>Marknadsföringsinsatser och punktinsatser riktat till breda målgrupper</i>	29
	<i>Återflyttare och på förhand identifierade målgrupper — och målgrupper som strategierna missar</i>	30
	<i>Regionala perspektiv i arbetet med att öka inflyttning och minska utflyttning</i>	32
	<i>Turism och fritidsboende som "förarbete" för inflyttning — ett sätt att främja att människor bygger en relation till platsen</i>	33

<i>Insatser och strategier riktat mot de redan boende i kommunen — som en tillväxtstrategi i sig</i>	<i>34</i>
<i>Samverkan — med andra kommuner och näringslivet, men mindre med civilsamhället</i>	<i>35</i>
<i>Förbättra infrastruktur och pendlingsmöjligheter</i>	<i>37</i>
Kapitel 6 Slutsatser och medskick till Vingåkers kommun	38
<i>Personal, resurser och ett strukturellt arbete måste komma på plats</i>	<i>39</i>
<i>Det kommunala grunduppdraget är centralt</i>	<i>40</i>
<i>Att definiera målgrupper ökar sannolikheten att lyckas med marknadsföring</i>	<i>41</i>
<i>Jobba med och för civilsamhället — en outnyttjad potential</i>	<i>43</i>
<i>Avslutande ord: arbete utifrån ett helhetsperspektiv med utgångspunkt i kommunens förutsättningar.</i>	<i>44</i>
Referenslista	46
Appendix	48
<i>Sökmeter för litteraturstudien — vetenskapliga artiklar</i>	<i>48</i>
<i>Intervjuguiden</i>	<i>48</i>

Kapitel 1 Introduktion

Kontext, uppdragsbeskrivning och frågeställningar

Vingåkers kommun har efter valet 2022 en politisk målsättning om att öka invånarantalet till 10 000 invånare till år 2032 (Vingåkers kommun, 2023) från dagens cirka 9000 (SCB, 2023a). Som en del i detta har kommunen gett institutionen för stad och land, avdelningen för landsbygdsutveckling vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i uppdrag att ta fram underlag som kan ligga till grund för beslut om insatser för att bidra till målet om att öka invånarantalet i kommunen. Invånarantalet i en kommun påverkas av in- och utflyttning, samt av födslo- och dödstal. I den här rapporten fokuserar vi endast på strategier för ökad inflyttning och minskad utflyttning. Rapporten syftar till att bidra med kunskap om hur Vingåkers kommun kan arbeta för att öka inflyttningen, och motverka att människor flyttar från kommunen. Samtidigt ser mönster kring flytt och befolkningstrender till viss del liknande ut för fler kommuner och rapportens innehåll kan därför vara relevant även för andra kommuner.

Syftet med undersökningen är att genom en litteratur- och intervjustudie undersöka olika strategier och insatser mindre kommuner¹ använder sig av för att öka inflyttning och minska utflyttning. Undersökningen strävar också efter att med hjälp av forskning och erfarenheter från andra kommuner undersöka effekten av dessa olika strategier för att öka inflyttning och minska utflyttning. I förlängningen är målet med undersökningen att utifrån detta material föreslå strategier för Vingåkers kommun och att bidra med kunskap även till andra kommuner som arbetar med liknade frågor. Frågeställningarna som rapporten ämnar svara på är:

- Vilka strategier och insatser arbetar mindre kommuner med för att öka inflyttning och minska utflyttning?
- Hur väl fungerar olika strategier och insatser för att öka inflyttning och minska utflyttning i mindre kommuner, enligt forskning, och utifrån erfarenheter från andra kommuner?
- Vilka lärdomar kan Vingåkers kommun dra från detta i sitt eget arbete för att öka inflyttning och minska utflyttning?

¹ Urvalet av kommuner är begränsat till kommuner som har under 20 000 invånare.

Disposition för rapporten

I nästa del, kapitel 2, följer ett metodavsnitt som beskriver hur vi har gått till väga för att söka och välja litteratur, samt det urval som gjorts av intervjupersoner. I kapitel 3 presenteras en bakgrund över generella flyttmönster och flyttanledningar i Sverige, samt en studie över bakomliggande motiv för en flytt till och från Vingåkers kommun som genomfördes av SLU på uppdrag av Vingåkers kommun år 2022. Kapitel 4 presenterar litteraturstudien om hur kommuner kan arbeta för ökad inflyttning och minskad utflyttning. Kapitel 5 presenterar intervjustudien, där vi går igenom hur representanter från mindre landsbygdskommuner arbetar för en ökad inflyttning och minskad utflyttning, samt hur de intervjuade forskarna resonerar kring olika kommunala strategier och insatser för ökad befolkning. I kapitel 6 avslutar vi med att diskutera resultaten och presentera slutsatser och rekommendationer utifrån Vingåkers kommuns uppdragsbeskrivning och rapportens syfte.

Kapitel 2 Metod

Metod och urval för litteraturstudien

Första delen av denna rapport består av en litteraturstudie över hur mindre kommuner kan arbeta för att öka inflyttningen till kommunen eller bromsa utflyttningen från kommunen. Tre olika typer av litteratur har inkluderats i litteraturstudien:

1. Akademiska texter och artiklar om kommunala strategier för att öka inflyttning eller minska utflyttning.
2. Policyer, strategier och kartläggningar av eller för mindre kommuner som undersöker deras implementerade strategier eller föreslår nya strategier för att öka inflyttning eller minska utflyttning.
3. Myndighetsrapporter om flyttanledningar och flyttmönster med kriteriet att de fokuserar på mindre kommuner och deras strategier för att öka inflyttning och minska utflyttning.

Litteraturen presenteras gemensamt i en litteraturöversikt i kapitel 4. I läsningen har vi till stor del fokuserat på att hitta texter som handlar om faktiska strategier och insatser för att öka inflyttning och minska utflyttning. Detta har guidat vår läsning, och vi har fokuserat på de delar av texterna där den här typen av strategier eller insatser tas upp.

Sökning och urval av texter

För akademiska texter gjordes en sökning i SwePub samt kompletterande sökningar i Google Scholar. Information om sökord samt när och hur sökningarna genomfördes finns i appendix. De resultat som exkluderades gjorde det i första hand för att de inte handlade om praktiska strategier och åtgärder för att öka befolkningen i kommuner. Till exempel handlade de exkluderade artiklarna snarare om hur krympande kommuner hanterar befintliga anläggningar och byggnader, vilka utmaningar som uppkommer vid långvarig befolkningsminskning eller hur döds- och födselotal korrelerar med befolkningsstatistik i särskilda regioner. Fyra artiklar ur denna kategori har inkluderats i litteraturöversikten.

För sökningen av policyer, strategier och kartläggningar av eller för mindre kommuner fanns det inte samma möjligheter att leta i samlade databaser. Här sökte

vi istället via Google, med sökord som *strategi flytt*, *befolkningsstrategi*, *flyttstudie*, *flytt- och boendestudie*, *flyttmönster*. Vi blev också tipsade om ett par texter av forskare på SLU, samt letade i referenslistor i rapporter vi kom över. Vi har endast inkluderat texter från kommuner med max 20 000 invånare i kommunen då vi gör antagandet att flyttmönster och flyttanledningar för mindre kommuner skiljer sig åt i jämförelse med större städer och kommuner, och lärdomar från dessa skulle vara svårapplicerade och i många fall irrelevanta för Vingåkers kommun. Sju rapporter har inkluderats i översikten från denna kategori.

Till sist har vi i litteraturstudien också inkluderat myndighetsrapporter om strategier för att öka befolkningen eller minska utflyttning från kommuner. Sökningar gjordes först på SKR:s, SCB:s och Tillväxtverkets hemsidor, med sökord som *strategi flytt*, *befolkningsstrategi*, *flyttstudie*, *flytt- och boendestudie*, *flyttmönster*. Detta gav dock inte något resultat och vi genomförde istället sökningar på Google, och genom att leta i referenslistor från rapporter och texter vi kom över. Fyra rapporter inkluderades från denna kategori.

Metod och urval för intervjustudien

Utöver litteraturstudien grundar sig den här rapporten också på en intervjustudie med representanter från sex kommuner, en projektledare från ett kommunalförbund samt tre migrationsforskare. Intervjuerna med kommunrepresentanter handlade om hur de arbetar med strategier och insatser för att öka inflyttning eller minska utflyttning från kommunen och vilka effekter de upplevt av detta arbete. Vi har i intervjuerna guidats av frågeställningar som: *Vilka strategier har fungerat och vilka har inte fungerat? Varför? Var har de sett effekt och på vilka sätt? Vilka visioner har de för hur de skulle vilja arbeta för ökad inflyttning och minskad utflyttning framöver?* Intervjuguiden finns i appendix.

Alla intervjupersoner representerar kommuner med en befolkning under 20 000 invånare. Vi har också strävat efter att intervjua representanter från kommuner med olika befolkningsutveckling. Några kommuner vi intervjua har i nuläget ett ökande invånarantal, några genomgår en befolkningsminskning, och i ett par kommuner har befolkningsutvecklingen stått stabil under några år. Kommunerna som intervjua är alltså inte valda på basis av att de är helt och hållet jämförbara med Vingåkers kommun. De kan ha arbetat med dessa frågor olika länge, ha olika resurser, olika politiskt styre, och olika formulerade mål kring tillväxt och befolkningsutveckling. Gemensamt för kommunerna är dock att de är mindre kommuner med under 20 000 invånare som på olika sätt arbetar med att öka inflyttning eller minska utflyttning. Kommunerna som intervjua är också utvalda med hänsyn till Sveriges kommuner och regioner (SKR) kommungruppsindelning och de vi intervjua tillhör grupperna C7 *Pendlingskommun nära mindre tätort*, som också Vingåkers kommun tillhör, och C8 *Landsbygdskommun*. Med detta urval vill vi ge en bild av olika strategier och insatser som små kommuner använder sig av, men samtidigt ta hänsyn till landsbygdskommuners olika förutsättningar. Representanter från följande kommuner har intervjua:

- Ragunda kommun
- Flen kommun
- Älmhult kommun
- Hultsfred kommun
- Götene kommun
- Bengtsfors kommun
- Projektledare för projektet *Det goda livet i Dalsland*

I intervjustudien har vi också genomfört intervjuer med tre migrationsforskare. Dessa är: Jan Amcoff vid Uppsala universitet, Thomas Niedomysl vid Stockholm universitet (numera verksam på Uppsala kommun) och Lina Bjerke vid Jönköpings högskola. Intervjuerna med dessa forskare har kretsat kring frågeställningar som hur kommuner kan arbeta för att öka sitt invånarantal, vilka insatser som kan ha effekt och är genomförbara samt vilken makt kommuner har i att påverka in- och utflyttningen till kommunen.

Efter att vi genomfört alla intervjuer sågs vi i en digital workshop med politiker och tjänstemän från Vingåkers kommun, representanter från de kommuner vi intervjuat i intervjustudien, samt två av de tre forskare vi intervjuat. Vid detta tillfälle presenterades ett utkast av rapporten med fokus på vilka resultat vi hittat och vilka strategier för ökad inflyttning och minskad utflyttning som används.

Målet var att diskutera genomförbarhet, effekter, och andra erfarenheter av strategierna, för att inkorporera dessa reflektioner och inspel i den slutgiltiga rapporten. Dessa reflektioner diskuteras i kapitel 5 och 6.

Studiens begränsningar och avgränsningar

Den här studien är avgränsad till att undersöka strategier för ökad inflyttning och minskad utflyttning hos mindre kommuner, genom en litteraturstudie och en intervjustudie. Metodval och omfattning har effekter på vad vi kan svara på och vad vi inte kan svara på med denna studie. Med sju intervjuer om ett fenomen som väldigt många små kommuner upplever och jobbar med i sin vardag så vill vi betona att den här studien inte ger anspråk på att vara heltäckande när det gäller hur kommuner i Sverige arbetar för att öka inflyttning och minska utflyttning. Vi berör heller inte hur den regionala eller nationella politiken påverkar flyttmönster och migration. Det finns förstås också andra erfarenheter kring strategier för att öka inflyttning och minska utflyttning från andra kommuner som inte tagits upp i de intervjuer vi har haft som också begränsar studiens omfattning. Studien har också avgränsats till kommuner som aktivt arbetar med att påverka in- och utflyttning. Vi har alltså inte riktat in oss på kommuner som har andra typer av tillväxtmål fokuserade på till exempel

företagsetableringar, och vad dessa mål kan ha för effekt på in- och utflyttningen. Indirekta effekter som den här typen av mål eller insatser kan ha på in- och utflyttning ryms alltså inte inom denna studie.

Kapitel 3 Flyttmönster, anpassningspolitik och motiveringar bakom flytt

I följande kapitel diskuteras övergripande flyttmönster i Sverige, olika förhållningssätt till problematiken med en minskande befolkning i landsbygdskommuner, och motiveringar bakom flytt till och från Vingåkers kommun.

Flyttmönster i Sverige

Mellander & Bjerke (2017) menar att personer mellan 18 och 40 år flyttar mest av alla ålderskategorier och då i hög utsträckning för att studera, eller helt enkelt för att unga vuxna flyttar hemifrån. Människor flyttar i mindre utsträckning efter 40 års ålder, vid gift civilstånd och vid lägre utbildning (Bjerke & Mellander, 2017; Werner & Annadotter, 2014). Även synen på familjebildning, livskvalitet, jämställdhet, utbildning, arbete och karriär förändras över tid och kan också påverka var och hur människor väljer att bosätta sig (Syssner, 2018). Utöver det sker också en urbaniseringsprocess i Sverige som pågår och har pågått länge (SCB, 2015).

Det förekommer en liten trend i att familjer med barn flyttar ut från storstadsområden. Högutbildade är överrepresenterade i denna grupp som präglas av två trender, enligt Sandow och Lundholm (2019). Dels menar författarna att yrkesverksamma i den offentliga sektorn flyttar till mindre städer och tätorter, och dels ser de en trend i att män inom konst och hantverksyrken i högre utsträckning flyttar med familj till mindre orter och landsbygder (Sandow & Lundholm, 2019). Merparten av de som flyttar från städer till landsbygd är personer som redan har någon typ av anknytning till orten de flyttar till och ofta flyttar de tillsammans med partner och barn (Bjerke & Mellander, 2015). För återflyttare är alltså sociala relationer en huvudsaklig drivkraft till att flytta hem (Niedomysl & Amcoff, 2011). Även Sandow och Lundholm (2023) menar att sociala relationer är viktiga för personer som flyttar från storstäder. Nästan alla dessa har familjerelationer på platsen dit de väljer att flytta tillbaka. Sandow och Lundholm (2023) menar också att en person som är uppväxt utanför städer har större sannolikhet att flytta från städer.

Rådande flyttströmmar i Sverige bidrar till problem som flera av Sveriges

landsbygder står inför i och med ett på många håll krympande befolkningsantal där landsbygdskommuner särskilt brottas med en minskande andel unga personer och personer i arbetsför ålder (Mellander & Bjerke, 2017). Detta resulterar i att arbetsmarknaden och privat- och offentlig service försvagas, och det blir en högre försörjningsbörda för de som bor kvar. Många kommuner arbetar därför för att öka sitt invånarantal. En enkätundersökning från 2004 visade att 144 av de 150 svarande kommunerna arbetade för att öka sitt invånarantal (Glesbygdsverket, 2007).

Personer som diskuterats som en potentiell inflyttargrupp till landsbygdskommuner är de som i samband med coronapandemin sökte sig ut från storstadsområden, bland annat då möjligheten till distansarbete ökade. Vogiazides och Kawalerowicz (2022) har undersökt utflyttningen från Stockholm under 2020 och jämfört utflyttarsiffrorna med dem fem år före coronapandemin. De visar att utflyttningen från Stockholms innerstad ökade under 2020 i jämförelse med de fem åren innan pandemin. Dock så flyttade majoriteten av dessa till förorter och förortskommuner till Stockholm samt närliggande kommuner med pendlingsavstånd till Stockholm. Vogiazides och Kawalerowicz (2022) pekar också på att en del av utflyttarna från Stockholm flyttade till mindre städer och till kommuner med mycket turism, så som Gotland, men menar att landsbygdskommuner generellt sett inte har tagit del av coronapandemins effekter på flyttströmmarna. De menar också att coronapandemins långsiktiga effekter på flyttströmmarna fortfarande är osäkra.

Anpassningspolitik som alternativ till tillväxtpolitik

Parallellt med att många kommuner arbetar för att öka inflyttning och minska utflyttning finns det forskning som pekar på att problemen som uppstår till följd av befolkningsminskning behöver hanteras med en annan typ av politik och strategier än tillväxtpolitik. Nationellt sett så ökar folkmängden i Sverige, men ökningen första halvan av 2023 var den lägsta sedan 2005 (SCB, 2023c). SCB:s beräkningar från 2022 visar att folkökningen var 0,7 % jämfört med året före och att den största orsaken till ökningen, 75 %, förklaras med att antalet invandrare var fler än antalet utvandrare. 14 % av folkökningen förklaras av födelseöverskottet (SCB, 2023d). Resterande 11 % förklaras med en justeringspost (SCB, 2023d).

Forskarna vi intervjuat menar att det är svårt för kommuner att nå mål kring invånarantal då folkmängden nationellt sett inte ökar i den takt som behövs för att nå målen som kommunerna har. Med bakgrund i detta, och trots att denna rapport begränsar sig till ett fokus på strategier för ökad inflyttning och minskad utflyttning, så vill vi i följande delkapitel ändå lyfta diskussionen och perspektiven kring alternativ till tillväxtpolitiska satsningar.

Demografiska utmaningar, en åldrande befolkning, och minskande skatteunderlag är i flera fall centrala orsaker till att landsbygdskommuner arbetar för tillväxt.

Kommunerna har dock svårt att själva påverka befolkningsförändringar (Syssner, 2018), eftersom dessa ofta drivs av strukturella faktorer såsom exempelvis unga som flyttar till större städer för att studera. En del forskning, som pekar på att det är svårt för mindre kommuner att vända en negativ befolkningstrend, menar att krympande kommuner behöver arbeta med så kallad lokal anpassningspolitik som tar hänsyn till och jobbar utefter de förutsättningar som en minskande befolkning innebär. Till exempel diskuterar Syssner (2014), Syssner (2018) samt Erlingsson et al. (2015) olika strategier för en lokal anpassningspolitik som är aktiv, medveten och öppen mot invånarna. Med anpassningspolitik menas de insatser som kommuner gör för att anpassa sig till en krympande befolkning och en mindre kommunal budget, och den skiljer sig på så sätt från lokal tillväxtpolitik (Erlingsson et al., 2015). Det kan handla om att samarbeta kommunövergripande kring välfärdsuppdrag, att inte driva icke-lagstadgad verksamhet, effektivisera och spara, samt att ta hjälp av civilsamhällesorganisationer (Syssner, 2014; Syssner, 2018; Erlingsson et al., 2015). Syssner (2014) menar att anpassningspolitiska åtgärder ofta är politiskt känsliga eftersom kommunerna verkar inom en samhällsövergripande tillväxtnorm. Det kan därför vara svårt att hitta sätt att prata om en kommunal framtid som inte är präglad av tillväxt. Syssner (2018) menar att det finns värde och betydelse av andra visioner som ger näring till olika positiva, kreativa och inkluderande framtidsvisioner bortom tillväxtnormen.

En möjlig anledning till att anpassningspolitik tar större plats i diskussionen är att det saknas belägg för att tillväxtpolitiska strategier faktiskt fungerar (Tillväxtanalys, 2010; Syssner, 2014). Tillväxtanalys rapport (2010) pekar på att det saknas forskning om vilka faktiska strategier och åtgärder som fungerar för krympande kommuner som vill öka sitt invånarantal. Rapporten pekar på att forskningen kring dessa frågor i hög grad består av fallstudier av goda exempel på lokal tillväxtpolitik vilket gör det svårt att dra några långtgående generella lärdomar kring vad dessa kommuner gjort som andra kan lära av. Ett antal åtgärder som tycks gemensamma skulle kunna tas fram för de lyckade fallen. Men för att veta säkert att det var just dessa åtgärder som var avgörande för det positiva utfallet behöver man ha möjlighet att jämföra med andra kommuner som har gjort samma sak men kanske fått ett annat utfall (Tillväxtanalys, 2010).

Motiveringar bakom flytt till och från Vingåkers kommun

Befolkningsantalet i Vingåkers kommun ligger strax under 9000 invånare (SCB, 2023a). Under 2022 flyttade 530 personer in till Vingåkers kommun och 589 personer ut från kommunen vilket innebär ett flyttnetto för kommunen på -59 personer. (SCB, 2023b). Det sker alltså en rörelse av människor till och från kommunen som är större än nettoflyttningarna.

I en tidigare studie som genomfördes av SLU år 2022 på uppdrag av Vingåkers kommun undersöktes de motiveringar som ligger bakom in- och utflyttares flyttbeslut. 17 flyttare intervjuades och studien resulterade i ett antal ”idealtyper” av in- och utflyttare till kommunen. Bland utflyttarna återfanns idealtypen *Mellanlandaren* som tar ett jobb i kommunen, ofta direkt efter avslutade studier, utan tidigare anknytning till kommunen, men som sedan flyttar från kommunen till en annan plats dit mellanlandaren har anknytning via släkt och vänner. Den andra idealtypen, *Utflyttaren*, har vuxit upp i kommunen, är mellan 20 och 25 år och flyttar till en annan ort främst för att studera på högskola eller universitet.

Bland inflyttare till kommunen förekommer idealtypen *Partnerflyttaren*. Partnerflyttarens huvudsakliga motiv är att flytta ihop med sin partner som bor i kommunen. Bland inflyttare till kommunen förekommer också *Hemflyttaren* som flyttar tillbaka till uppväxtkommunen efter jobb på annan ort eller efter studier.

Ytterligare en idealtyp bland de som flyttar till kommunen är *Rätt boende-flyttaren*. De har flyttat till kommunen för att boendet de sökte, ofta ett hus, en tomt eller en gård på landsbygden eller i en av tätorterna fanns till salu i kommunen. Den sista idealtypen bland inflyttare är *Jobbflyttaren*. De får ofta ett jobberbjudande som de tackar ja till som leder till att de flyttar till kommunen. Motiveringar kan överlappa och personer kan tillhöra flera idealtyper samtidigt. Men att känna till flyttanledningar och motiveringar hos kommunens egna in- och utflyttare är viktigt för att planera ett välriktat arbete, vilket vi kommer återkomma till längre fram.

Kapitel 4 Resultat av litteraturstudien

I det här kapitlet presenteras resultaten av litteraturstudien. Kapitlet är strukturerat utefter fem teman som utgör olika kommunala strategier för att öka inflyttning eller bromsa utflyttning som tagits upp i litteraturen. Dessa diskuteras utifrån de möjligheter och begränsningar respektive strategi innebär.

Platsmarknadsföring

På uppdrag av regeringen genomförde Glesbygdsverket 2007 en enkätundersökning med 232 kommuner utanför de tre storstadsområdena för att kartlägga strategier kommuner använder sig av för att öka sin befolkning. I enkätundersökningen menade 90 % av 144 svarande att marknadsföring var den vanligaste åtgärden de arbetar med i syfte att öka sin befolkning. De vanligaste erbjudandena att lyfta fram i marknadsföringsinsatserna var attraktiva livs- och boendemiljöer, turistiska värden och tillgängliga tomter.

Marknadsföringsinsatserna var också relaterade till kommunernas naturgivna förutsättningar, de lyfte fram argument relaterade till arbete, försörjning och utbildning samt till boende, fritid och rekreation (Glesbygdsverket, 2007). En annan metod för platsmarknadsföring är att dra nytta av en lokalt förankrad känd person, till exempel Astrid Lindgren i Vimmerby (Tillväxtanalys, 2010).

Argumenten som fördes fram i marknadsföringskampanjerna var i många fall riktade till en bred målgrupp boende utanför kommungränsen, men tenderade ibland att särskilt fokusera på barnfamiljer med hög utbildning och möjlighet till distansarbete (Glesbygdsverket, 2007). Rapporten lyfter att det finns en risk att dessa breda marknadsföringskampanjer inte talar till någon, och att det därför är viktigt att identifiera de målgrupper som man har möjlighet att nå (Ibid). Ett konkret exempel på platsmarknadsföring där kommunen menar att de fått positiva resultat finns i Kramfors. Där har man jobbat med platsmarknadsföring riktat mot inflyttare inom kategorin de kallar “nya gröna vågen”, alltså inflyttare som besökt platsen som turister och ser naturvärden som centrala motiveringar till sin flytt. Inom denna kategori inflyttare var det få som hade anknytning till Kramfors sedan tidigare, utan dessa personer hittade till kommunen av en slump, via turism, eller i några fall för att de har nåtts av Kramfors kommuns marknadsföringsfilm på kommunens hemsida (Hedberg et al., 2023). I intervjustudien pekar Hedberg et al. (2023) på att turistattraktioner och

naturvärden har spelat roll för inflyttargruppen, som menar att de fick kännedom och ett gott intryck av platsen i samband med att vara turister i kommunen (Ibid).

Glesbygdswerkets rapport från 2007 visar att marknadsföring var den åtgärd som ökade mest bland landets kommuner som en strategi för att öka inflyttningen. Trots att marknadsföringsinsatser ökat finns det inga bevis för att dessa ger faktiska effekter på inflyttarsiffror (Glesbygdswerket, 2007; Tillväxtanalys, 2010).

Dessutom diskuterar rapporterna från Glesbygdswerket (2007) och Tillväxtanalys (2010) också kritiskt vad platsmarknadsföring och attraktivitet faktiskt innebär för platsen och dess invånare. De lyfter bland annat frågor som Vems perspektiv på attraktivitet det är som lyfts i kommunernas platsmarknadsföring? Är det attraktivitet för de boende i kommunen eller för potentiella inflyttare som framhålls? Finns det framskrivningar eller bilder som stöter bort vissa potentiella grupper av inflyttare? Förstärker marknadsföringen den redan skeva könsfördelningen som förekommer i vissa kommuner och är marknadsföringen och beskrivningarna könsneutrala?

Punktinsatser för att locka potentiella inflyttare

Punktinsatser eller evenemang för att locka eventuella nya inflyttare återkommer i litteraturen som exempel på insatser som kommuner arbetar med. Kalix kommun tog 2016 fram en Marknadsstrategi för inflyttning (2016) där de har identifierat målgrupper för inflyttning. I strategin pekade kommunen ut ett flertal insatser för att locka personer med olika typer av anknytning till kommunen. Dessa var till exempel unga personer som tidigare hade flyttat från kommunen på grund av studier, turister och fritidshusägare. Kalix identifierade också målgruppen barnfamiljer som vill flytta från storstäder att rikta insatser mot. Personer som flyttat från Kalix till annan ort på grund av studier ville man nå genom att bland annat delta på arbetsmarknadsdagar. Kommunen arbetade också med att etablera ett register över utflyttade Kalix-bor för kommunikation via nyhetsbrev, sociala medier, postutskick och e-post för att motivera dem att flytta tillbaka. Kommunen planerade också att bland annat delta på Kalix bandymatcher på annan ort och ordna sammankomster för utflyttade Kalixbor under semesterperioden när många är på besök i kommunen (Kalix kommun, 2016).

Andra exempel på punktinsatser är återvänderträffar för utflyttade i Oskarshamns kommun (Glesbygdswerket, 2007), deltagande på rekryteringsmässor av till exempel Eda och Kalix kommun (Eda kommun, 2017; Kalix kommun, 2016), samt ett exempel från Vansbro kommun, där man skickade ut information till fritidshusägare i kommunen om fördelarna med att bosätta sig permanent eller starta verksamhet i Vansbro (Tillväxtanalys, 2014). Vi har i den här litteraturstudien inte kommit över några utvärderingar som belägger att den här typen av insatser har effekt på inflyttarsiffror.

Samarbete med kommunexterna aktörer

Litteraturen ger också exempel på olika typer av samarbeten i relation till arbetet med att öka inflyttning och minska utflyttning. Fjertorp et al. (2013) lyfter att samverkan kan vara en strategi för ökad inflyttning och minskad utflyttning. Fjertorp et al. (2013) menar att samverkan med kommunexterna aktörer är centralt för att åstadkomma tillväxt, till exempel samverkan med andra kommuner, regioner, näringsliv eller organisationer. Ett sådant exempel på samverkan kan vara att stärka kommunikationen och infrastrukturen till närliggande orter för att öka förutsättningar för pendling. Dock kan infrastruktursatsningar som knyter ihop kommunen med andra orter, eller andra typer av tillväxtorienterade satsningar, vara svårmotiverade om pengar tas från välfärdsuppdragen kring skola, vård och omsorg (Nilsson & Wänström, 2011).

I litteraturen förekommer också exempel på internationella samarbeten som har haft positiv effekt på inflyttarsiffror. I Värmland har inflyttade personer från Nederländerna stått för en andel av inflyttarna (Glesbygdverket, 2007) och mäklare pekats ut som nyckelpersoner i detta. Mäklarna arbetade med att skapa kontakt med andra mäklare i Nederländerna för att marknadsföra Värmland.

Arbetet resulterade i en ökning av inflyttade personer från Nederländerna för både fritids- och permanentboende (Glesbygdverket, 2007). Hur många av dessa som bor kvar idag vet vi dock inte.

Det kommunala grunduppdraget i fokus

Nilson och Wänström (2011) lyfter att en välfungerande skola och bostadsmarknad är en hygienfaktor för att locka nya inflyttare och ge förutsättningar för att minska utflyttning. En välfungerande kommunal verksamhet ses ofta som en nödvändig förutsättning för att främja inflyttning och minska utflyttning i en kommun. Att främja en välfungerande kommunal verksamhet kan handla om insatser som tillgängliggör hus, etablering av nya bostadsområden, tillhandahållande av fungerande infrastruktur samt kultur- och fritidsanläggningar, och att det finns skola och barnomsorgsplatser — allt detta med inflyttares och boendes önskemål i åtanke. Hedberg et al. (2023) lyfter en välfungerande välfärd och närheten till den som viktiga hygienfaktorer för flytt till Kramfors kommun. De menar att brister i detta kan leda till tvekan inför en flytt till en plats. Nuvarande boendeplats, personers ålder, hälsostatus och huruvida man har barn eller inte är faktorer som påverkar vilka krav och preferenser man tar med sig i ett potentiellt flyttbeslut. En välfungerande och tillfredsställande offentlig välfärd är alltså en grundförutsättning för att få människor att bo kvar på platsen, och nya människor att flytta dit (Tillväxtanalys 2010).

När det kommer till kommunens grunduppdrag menar Syssner och Olausson (2016) att översiktsplaner i många fall är ett outnyttjat verktyg för att hantera befolkningsfrågor. Översiktsplanen kan vara ett bra forum för dessa frågor eftersom det är ett politiskt styrande dokument som måste tas fram i samråd med kommunbefolkningen och eftersom

det redan genomförs en hel del kartläggningar och inventeringar i framtagandet av översiktsplanerna. I Syssner och Olaussons undersökning (2016), där 20 kommuner med en befolkningsminskning studeras, tar 13 av de 20 kommunerna inte alls upp orsaker eller förklaringar till befolkningsminskningen. Genom att hantera denna fråga mer övergripande och ordentligt i översiktsplanerna skulle kommunerna få ett underlag för att förstå de lokala orsakerna och konsekvenserna, för att i förlängningen kunna formulera underbyggda åtgärdsförslag för att hantera utvecklingen i riktningen man önskar (Syssner & Olausson, 2016).

Integration och delaktighet för att ta emot inflyttare och minska utflyttning

I flera rapporter lyfts det exempel på att en förmåga att integrera människor som flyttar in till kommunen, och att främja en gemenskap och delaktighet är centralt för att minska utflyttning från kommuner. Ett välfungerande mottagande av nyinflyttade är viktigt både för att den befintliga befolkningen ska känna sig trygga och inkluderade i utvecklingen som tar plats, och för att nyinflyttade ska integreras i samhället och vilja bo kvar.

Kairos futures (2021) flyttstudie om Högsby kommun lyfter att större förändringar i befolkningen genom snabba ut- och inflyttningsströmmar kan påverka tilliten kommunbefolkningen emellan. Sker det en snabb inflyttning eller utflyttning kan det påverka den gemenskap och tillit som ofta förekommer i landsbygder och mindre orter, menar rapportförfattarna. I rapporten rekommenderas därför kommuner att arbeta för att stärka trygghet, tillit och den sociala kontexten som ofta håller en kvar på en plats utöver jobb och anställning (Kairos future, 2021).

Hedberg et al. (2023) lyfter också att nyinflyttade i kommuner ofta skapar en initial gemenskap med andra nyinflyttade, snarare än med personer som bott länge i kommunen. Rapporten föreslår att kommuner ska satsa på en enstaka by dit man främst fokuserar på att locka inflyttare, där man till exempel kan tillhandahålla inflyttarlägenheter där folk kan bo tillfälligt i jakt på ett långsiktigt boende i kommunen och där folk har lättare att hitta in i sina första nya sociala sammanhang (Hedberg et al., 2023).

Glesbygdverket (2007) lyfter också att gruppen utlandsfödda ofta förbises i satsningar för att öka antalet invånare i kommuner, trots att det är den grupp som har stått för en stor del av Sveriges befolkningstillväxt under de senaste åren. Eda kommun har tagit fram ett program som rör både inflyttning och integration (2017) som en del i deras arbete med att parallellt förbättra integrationen och öka inflyttningen till kommunen. I programmet pekar kommunen på personer födda utanför Europa som en viktig grupp och beskriver hur man ska underlätta vid inflyttning för personer som invandrat och kommunplacerade flyktingar. Hedberg et al. (2023) beskriver också att det sedan tidigare är känt att utrikesfödda har högre rörlighet inom ett land än inrikesfödda. I sin intervjustudie identifierar de utlandsfödda som en kategori av inflyttare som har flyttat till Kramfors.

Ett exempel på insatser riktade mot personer födda utomlands kommer från Ragunda kommun och ett projekt de drev 2004 (Glesbygdverket, 2007). Ragunda kommun samarbetade med Göteborgs stad med en satsning riktad mot arbetslösa personer med utländsk bakgrund som var intresserade av att flytta till och utbilda sig inom bristyrken i Ragunda kommun. Göteborg stad uppgav sig ha problem med arbetslöshet, bostadsbrist och integrationsproblem och Ragunda kommun hade arbetskraftsbrist, tomma lägenheter och en minskande befolkning då projektet drog igång. Målet var att invandrare skulle få utbildning i Ragundas bristyrken och integreras i lokalsamhället. Projektet resulterade i 21 vuxna och 11 barn flyttade in till Ragunda kommun (Glesbygdverket, 2007). Ingen av dessa bor dock kvar i kommunen idag, berättar representanten från Ragunda kommun i vår intervju. Hon menar att en anledning till detta var att projektet inte var tillräckligt förankrat i civilsamhället, som därför inte var involverade i att ta emot dessa nya familjer i kommunen och få dem involverade i föreningslivet. Även detta belyser vikten av att jobba med integration och gemenskap för att minska utflyttning från kommunen.

Kapitel 5 Resultat av intervjustudien

Som undersökningens andra del har vi genomfört en intervjustudie där vi pratat med representanter för kommuner, ett kommunalförbund och med tre forskare med kunskaper kring flyttmönster, flyttsaker och platsmarknadsföring. Vi har också genomfört en workshop med de personer som intervjuats. Syftet med intervjustudien och workshopen var att förstå olika strategier för att öka inflyttning och minska utflyttning hos andra kommuner, vilka erfarenheter de har av det här arbetet, och hur genomförbarhet och effekt ser ut utifrån erfarenheter och forskning på ämnet.

Flera kommunrepresentanter lyfter i sina intervjuer att det är svårt att följa upp effekterna av sina insatser, och se om de faktiskt bidrar till inflyttning eller minskad utflyttning från kommunen. Kommunrepresentanterna beskriver i flera fall en positiv eller negativ känsla kring hur insatserna har gått och i många fall har man inte följt upp insatser med grundläggande utvärderingar. Forskarna vi intervjuat menar på samma sätt att det finns få belegg för vilka strategier som faktiskt fungerar när det kommer till att påverka in- och utflyttning. Det finns alltså inga svartvita svar på hur kommuner kan arbeta för att med framgång öka inflyttning eller minska utflyttning. Följande kapitel är en tematisering av de olika strategier och insatser som tas upp av kommunrepresentanter och forskare, och vilka erfarenheter och lärdomar som är förknippade med dessa.

Organisationsförändringar och tillsatta personalresurser i kommunorganisationen

I intervjuerna berättar några kommuner att de har genomfört organisationsförändringar och tillsatt personalresurser för att bidra till ökad inflyttning och minskad utflyttning.

Flens kommun har till exempel nyligen genomfört en organisationsförändring och skapat en samhällsutvecklingsavdelning som samordnar och jobbar med tillväxtfrågor. På avdelningen jobbar strateger med ansvar för infrastruktur, folkhälsa, integration, mark och exploatering, näringslivsfrågor och personer med planfrågor. Genom den nya avdelningen så koordinerar de ihop funktionerna som jobbar med tillväxtfrågor, med en förhoppning om att processerna ska hållas ihop lättare och

gå snabbare. Omorganisationen har gjort att tillväxtfrågor har fått en central roll i kommunorganisationen och det ser man bland annat som en åtgärd som ska kunna skapa positiva effekter för inflyttning och för de redan boende i kommunen.

Älmhults kommun och Hultsfreds kommun berättar om personella resurser, ofta kallade inflyttarlotsar, som arbetar för att ta emot, hjälpa, och kommunicera med potentiella inflyttare och de som nyligen har flyttat till kommunerna.

Projektledaren för projektet *Det goda livet i Dalsland* berättar att en insats som de planerar i projektet är också att ha tillgängliga personella resurser. Där är det kommuner i Dalsland, Kommunalförbundet Fyrbodalen, Västra Götalandsregionen och länsstyrelsen som gemensamt har tagit fram projektansökan som de nu väntar på godkännande för innan de kan börja genomföra insatserna. Även Götene kommun berättar att de har en gemensam inflyttarlots genom kommunalförbundet de är med i. Inflyttarlotsarna kan svara på frågor och utgör en funktion som samlar kunskap och tillgängliggör information som tidigare varit utspridd på olika avdelningar inom kommunen. Det kan till exempel handla om information om arbetsmarknad, skolor och förskolor, lokaltrafik och boendemöjligheter.

Kommunerna som har inflyttarlotsar eller liknande typer av funktioner berättar att de ser ett behov av att arbeta långsiktigt och på flera håll inom kommunorganisationen för att öka inflyttningen. Götene kommun nämner å andra sidan att sådana här funktioner kan vara ekonomiskt dyra för en liten kommun med begränsade resurser. Samtidigt har Götene kommun trots det satsat på att ha personella resurser via kommunalförbundet, under de senaste åren, och menar att det har varit en viktig anledning till att det går framåt med deras utvecklingsarbete.

Marknadsföringsinsatser och punktinsatser riktat till breda målgrupper

Breda punktinsatser och marknadsföringskampanjer riktade till en ospecificerad målgrupp, tas upp av flera kommuner som exempel på insatser för att locka nya invånare.

Inom projekt *Det goda livet i Dalsland* vill man genomföra kampanjer där man riktar sig till barnfamiljer, nyblivna pensionärer, naturintresserade människor, men också mot potentiella återvändare, fritidshusägare i området, och branschspecifika specialister som det finns arbetsmöjligheter för i regionen. Vissa av de intervjuade kommunerna jobbar också med att rikta platsmarknadsföring eller jobbbannonser mot särskilda geografier, antingen inom den egna regionen eller mot storstadsområden. Hultsfred kommun gjorde för några år sedan en musikvideo tillsammans med en humorgrupp som var inriktad på rekrytering av inflyttare och att sprida en positiv bild av vad kommunen har att erbjuda.

Samtidigt ifrågasätter flera kommuner den här typen av marknadsföringsstrategier, och menar att de inte gett någon större effekt. Bengtsfors kommun säger till exempel

att punktinsatser och breda kampanjer som riktar sig mot breda målgrupper inte gett någon långsiktig effekt på inflyttningen. Sedan två år tillbaka satsar de därför på mer långsiktiga insatser. Innan de ställde om arbetet till mer långsiktiga arbetsätt hade man i Bengtsfors testat olika typer av punktinsatser, men utan att se några bestående effekter av dessa. Hulstfreds kommun berättade att de tidigare brukade delta i mässor men att man har slutat med detta. Götene kommun beskriver hur de tidigare jobbade med platsmarknadsförings för att locka folk till kommunen, men upplevde att den här typen av kampanjer inte hade någon egentlig effekt, givet hur flyttmönster och flyttanledningar faktiskt ser ut.

Under vår intervju pekar Thomas Nedomysl på att platsmarknadsföringskampanjer upplevs som lyckade av många av de kommuner som jobbar med dem, men att forskning på kommunernas faktiska migrationsmönster och inflyttarsiffror inte ger stöd för att det finns några positiva effekter av dessa kampanjer (Nedomysl, 2004). I en artikel från 2006 menar Nedomysl också att det generellt inte finns belägg för att marknadsföringskampanjer av kommuner ger resultat på inflyttarsiffrorna (Nedomysl, 2006). Om man ändå väljer att arbeta med den här typen av insatser menar Syssner (2012) att det finns anledning att närma sig arbetet med ett kritiskt förhållningssätt, och ställa sig frågor som: Vem har mandat att berätta en plats historia? Vilken av alla berättelser är det som förs fram? Vilka människor tillåts representera platsen? Vilka miljöer lyfts fram och vilka görs osynliga? Vad är det för något som dessa förmedlade bilder och berättelser är tänkta att stödja? (Syssner, 2012).

Återflyttare och på förhand identifierade målgrupper — och målgrupper som strategierna missar

Ett par kommuner uppger att de arbetat med insatser med mål om att få återflyttare som växt upp i kommunen att flytta tillbaka till kommunen. Projektledaren för projektet *Det goda livet i Dalsland* beskriver till exempel att de planerar att rikta sig mot denna grupp, med marknadsföringskampanjer där man vill lyfta värden man vet att potentiella återflyttare värderar i sin hemort. Götene kommun berättar också att de tidigare har arbetat med större återflyttarkampanjer. Hulstfreds kommun upplever dock att det är svårt att få tillbaka befolkning som flyttat därifrån. De menar att personer som till exempel flyttar på grund av studier i många fall inte flyttar tillbaka, eftersom de många gånger bildar familj med någon med härkomst i en annan kommun, eller vid tanke på en eventuell flytt tillbaka letar efter jobbomöjligheter som inte finns i kommunen. Bristfälliga kommunikationer till andra större städer vilket gör att arbetsmarknaden är begränsad ser de bland annat som en förklaring.

Både Jan Amcoff och Thomas Nedomysl lyfter dock under intervjuerna att återflyttare är mer sannolika att flytta till en kommun än personer som inte har tidigare erfarenhet av att bo i kommunen. En studie från 2011 pekar på att motiven till att flytta

till en plats skiljer sig åt mellan återflyttare och andra flyttare (Niedomyśl & Amcoff, 2011). Återflyttare är mer sannolika att uppge sociala anledningar som sina främsta motiv bakom en flytt tillbaka till platsen än andra flyttare. De uppger i betydligt färre fall än andra flyttare att de flyttar på grund av studier eller utbildningsrelaterade motiv. När det kommer till motiv kopplade till arbetsmöjligheter så är skillnaden inte lika tydlig. Arbetsmöjligheter och en ny anställning kan vara en anledning till återflyttning, men över lag är återflyttning till stor del drivet av sociala faktorer (se Niedomyśl & Amcoff, 2011). I intervjuerna pekar de också på en artikel från 2015 som visar att heterosexuella par tenderar att i något högre utsträckning flytta tillbaka till den ort där kvinnan kommer ifrån, snarare än därifrån mannen kommer från om de flyttar tillbaka till någons uppväxtort (Amcoff & Niedomyśl, 2015).

Alla tre forskare vi pratat med menar att oavsett om man riktar sig mot återflyttare eller andra målgrupper så är det viktigt att tänka igenom vilka som är kommunens faktiska potentiella inflyttare, och våga smala av sina insatser mot just dessa grupper. Lina Bjerke tog upp att kommuner till och med kan rikta sig mot särskilda individer i sina kampanjer. Strategier och insatser har större chans att lyckas om man riktar sig till de målgrupper som är faktiska potentiella inflyttare. För att lyckas med detta behöver man kartlägga de faktiska flyttanledningar och flyttmönster som gäller för den egna kommunen. Flera intervjuade kommunrepresentanter menar att de antingen arbetar med detta i dagsläget, eller har planer på att göra detta i närtid. Samtidigt riskerar man alltid att missa målgrupper när man smalnar av sina kommunikationsinsatser mot särskilda målgrupper. Bengtsfors ger exempel på detta. För några år sedan ökade antalet invånare i kommunen i samband med flyktingvågen. Men kommunernas insatser för en ökad befolkning var inte riktade mot denna målgrupp vilket resulterade i att de nyanlända inte fick arbete eller ett sammanhang i kommunen och personerna som flyttade till kommunen under flyktingvågen har nu flyttat därifrån.

Bengtsfors beskriver att de ser det som en viktig del i arbetet för inflyttning att fundera över sin demografi — vilka som stannar och vilka som flyttar, och vilka grupper som är relevanta att jobba mot. Att förstå kommunens egna flyttmönster är en förutsättning för ett strategiskt arbete med inflyttning. Att förankra sina strategier och insatser i lokala och nationella förutsättningar är något som även Jan Amcoff pekar på. Han menar att det över lag är väldigt svårt för kommuner att påverka flyttströmmar, men om man ska närma sig frågan så är det bra att identifiera en målgrupp som är stadd i en strukturell ökning i befolkningssammansättningen på ett nationellt plan, så som personer med högre utbildning, personer med invandrarbakgrund och äldre personer. Jan Amcoff pekar också på behovet av att kartlägga flyttmönster till och från kommunen historiskt, samt att kartlägga var kommunens pendlingsutbyte sträcker sig, för att förstå var människor på andra platser har kännedom om kommunen. På dessa platser kan fler personer ha en relation till kommunen, antingen för att de själva flyttat därifrån, känner personer som flyttat till eller från kommunen, eller känner någon som jobbar där. Genom att undersöka hur långt kommunens "tentakler" sträcker sig kan man rikta sina insatser mot dessa områden. Personer som har en anknytning och kännedom om platsen har högre sannolikhet att flytta dit och är enligt Jan Amcoff en lämplig målgrupp att rikta sig mot. Utöver detta lyfter Thomas Niedomyśl att

kommunen också behöver identifiera vilka krav, behov och preferenser som finns hos de målgrupper man riktar sig mot.

Samtidigt lyfter Lina Bjerke att det finns en tendens hos landsbygdskommuner att rikta sig till ganska liknande målgrupper, ofta högutbildade barnfamiljer. Det här styrs förstås delvis av vilka behov man ser som kommun, och att man med denna målgrupp vill lösa utmaningar kopplat till demografi och kompetensförsörjning. Staden har också länge betraktats som ett “land of opportunities” för människor med lägre utbildningsnivå, men Lina Bjerke menar att detta inte alltid är fallet längre. Sett till bland annat boendepriiser är det inte alltid en självklar vinst för låginkomsttagare att ta jobb och bosätta sig i storstäder, som det kan vara för höginkomsttagare. Att “bygga samhälle” i landsbygdsmiljöer även för lågutbildade människor, i samma utsträckning som för högutbildade, kan vara ett sätt att hitta fler målgrupper av potentiella inflyttare. Att skapa ett “land of opportunities” på landsbygden handlar då till exempel om att visa på de arbetsmöjligheter som finns i kommunen och tillgängliggöra boenden i olika prisklasser och miljöer, och för olika målgrupper. Thomas Niedomysl lyfter också att möjligheten att hyra hus eller villor kan vara ett sätt att tillgängliggöra boenden för grupper som kommuner vanligtvis inte riktar sig mot. Många kommuner berättar under intervjuerna om insatser för att skapa tomter och bygga villor för unga personer att köpa. Men möjligheten att hyra hus på landsbygden kan också öppna upp möjligheten för fler grupper av människor att flytta till platsen.

Regionala perspektiv i arbetet med att öka inflyttning och minska utflyttning

Flera kommuners intervjuer pekar på att man har ett regionalt perspektiv i sina strategier för att öka antalet invånare i kommunen. Götene kommun berättar till exempel att de jobbat utefter en idé om att det inte är någon idé att försöka “sno invånare” från grannkommunerna. I stället vill man att kommunens arbete ska bidra till att hela regionens stärks, med utgångspunkt i tanken att en regional utveckling kan gynna den egna kommunens befolkningsutveckling. Götene har därför gått samman med närliggande kommuner i Skaraborgs län i en gemensam inflyttarservice och marknadsföringskampanjer, via kommunalförbundet de är med i. Genom ett regionalt perspektiv i arbetet hoppas man kunna visa på möjligheterna i hela regionen. Representanten från Götene kommun gav också exempel på att man kan dra nytta av företagsetableringar i närliggande kommuner. I området planeras nu en ny batterifabrik, som väntas locka många arbetstagare. Detta ser även närliggande kommuner som en möjlighet att ta tillvara på för att öka inflyttningen, eftersom bostäder för arbetstagare blir en för stor belastning för en kommun att lösa på egen hand. Även projektledaren för projektet *Det goda livet i Dalsland* menar att ett regionalt perspektiv är en förutsättning i Dalsland, eftersom människor i många fall rör sig över kommungränserna och bor i en av kommunerna, har barn i skolan i en annan, samtidigt som man jobbar i en tredje.

Förutsättningarna för kommunerna att arbeta regionalt skiljer sig dock åt mellan olika platser. Under workshopen diskuterade ett par representanter från Vingåkers kommun att kommunen befinner sig i en region som de inte uppfattar som lika enhetlig som till exempel Skaraborg eller Dalsland. Av den anledningen ser man det som svårt att lyfta och marknadsföra regionen i sin helhet. Representanter från Vingåkers kommun berättar dock under workshopen att det sedan några år tillbaka finns den så kallade Hjälmstrategin som de ingår i, tillsammans med kommuner, regioner, länsstyrelser och besöksorganisationer. Strategin syftar till att gå samman för att samarbeta för hållbar utveckling av området kring sjön Hjälmaren, med fokus på landsbygdsutveckling, friluftsliv och besöksnäring. Detta skulle kunna utgöra ett regionalt sammanhang att jobba med.

Turism och fritidsboende som “förarbete” för inflyttning — ett sätt att främja att människor bygger en relation till platsen

En annan strategi som kommunrepresentanter berättat att de använder sig av för att öka inflyttning och minska utflyttning är att på olika sätt använda turistiska värden och besöksmål som ett sätt att locka personer som besöker platser i kommunen att bosätta sig där. Projektledaren för *Det goda livet i Dalsland* berättar till exempel om en strategi de planerar inom projektet om det godkänns, där man vill locka personer att bosätta sig på platsen genom den relation till området som skapas vid turism. De turistiska värdena och de besöksmål som finns i Dalsland är tänkt att locka personer som söker det naturnära, en hög livskvalitet och att leva mer i gemenskap på landsbygden eller i mindre orter. I detta arbete är också Bengtsfors kommun med, där de satsar på att utveckla och skapa attraktiva besöksmål och platsattraktivitet för turister och boende. Hulstfreds kommun ger också ett exempel på hur de planerar att använda orienteringstävlingen O-ringen, som kommer arrangeras i kommunen under 2024, till att marknadsföra kommunen och locka deltagarna i evenemanget att flytta till kommunen.

Några kommuner, bland annat Flens kommun som har en del fritidsboenden i kommunen, berättar att de har genomfört insatser som riktar sig till fritidsboende för att locka dem att bosätta sig permanent i kommunen. Flens kommun har bland annat genomfört en undersökning kring vad det är som skulle få fritidsboende att bosätta sig permanent i kommunen. I deras fall handlade det framförallt om att ha möjlighet att pendla till närliggande städer och arbetsmarknader.

Även Vingåkers kommun beskrev under workshopen att de ser en potential att jobba med fritidsboende. I en kartläggning genomförd för några år sedan konstaterade man att det finns cirka 700 fritidsbostäder i kommunen och att dessa utgör en grupp av potentiella inflyttare. Den här gruppen har också redan en relation till platsen och kommunen, vilket lyfts som en fördel av Jan Amcoff.

Insatser och strategier riktat mot de redan boende i kommunen — som en tillväxtstrategi i sig

Att satsa på de kommunala uppdragen kring vård, skola och omsorg samt på trivsel hos befintlig befolkning är i sig en strategi för att öka inflyttningen och minska utflyttningen menar de flesta kommunrepresentanter som vi har pratat med.

Hultsfred och Älmhult kommun beskriver bland annat hur de försöker göra det trivsamt i kommunen med att skapa ytor och platser med träd och planteringar, lekplatser och ute-gym som de menar inte kostar så mycket i jämförelse med andra insatser. Bägge kommunerna berättar också att förskolor och skolor är en viktig del att jobba med. Götene kommuns strategi för att öka antalet invånare är likartad, och de konstaterar att det i första hand handlar om att se till att Göteneborna har det bra. Göteneborna är de viktigaste ambassadörerna för att öka antalet invånare i kommunen, säger kommunrepresentanten under intervjun. I arbetet menar kommunen att de måste se till helheten och att "bygga samhällen" där allt finns på plats. Utöver bostäder och att tillgängliggöra tomter handlar det om att stärka helheten kring kollektivtrafik, infrastruktur, skolor och förskolor. Även för Flens kommun handlar arbetet i första hand om att vara bra på välfärd och det kommunala uppdraget. Det menar de är en grundförutsättning för att öka antalet invånare. En strategi i det här arbetet är att vara aktiv i näringslivs- och exploateringsarbetet så att det finns färdiga och byggklara tomter för företag och privatpersoner.

I denna intervjustudie har alltså många kommunrepresentanter lyft "hårda" värden som centrala i deras insatser för att öka inflyttning och minska utflyttning. Dock är det osäkert i vilken utsträckning detta också tar plats i deras kommunikation utåt. Thomas Niedomysl menar att kommuner i sin marknadsföring ofta istället fokuserar på de mjuka värdena. Ofta lyfts naturvärden, gemenskapen eller liknande kvaliteter i marknadsföringen. Men grundförutsättningar såsom platser att bo på, fungerande skola, tillgång till service och andra likande hårda värden tar inte lika stor plats i kommunikationen. För vissa målgrupper är frågor kring skolkvalitén en så pass viktig faktor att det är ett krav för att flytta till platsen.

Ett annat tema som framkom under workshopen handlade om erfarenheter och behov av att arbeta för att påverka flyttkedjorna och boenderotationen i den egna kommunen för att öka inflyttning och minska utflyttning. Flens kommun lyfter att många hus som betraktas som attraktiva är bebodda av äldre människor. De äldre vill inte flytta till centralorten utan de vill i många fall bo kvar i de byar där de har bott under lång tid, men i mindre boenden med en mer lätthanterlig tomt. Dessa boenden saknas i flera fall. De personer som flyttar till kommunen är heller inte alltid intresserade av att bosätta sig i centralorten, utan vill i flera fall också bo i landsbygdsmiljöer, berättade ett par av kommunerna under workshopen. Flera kommuner menar att om man får till en bostadsrotation där äldre personers boendepreferenser och behov tillgodoses på landsbygden så kommer attraktiva hus bli tillgängliga, och locka inflyttare.

Ragunda kommun tar också upp problematiken med att en del hus på landsbygden står tomma av olika anledningar och beskriver hur arbetet med detta kan vara ett sätt att främja boenderotation och inflyttning. De senaste åren har en projektledare med hjälp av pengar från vindkraftsetableringar involverat föreningar och civilsamhällesaktörer för att undersöka om ägare av hus som är tomma eller som är tomma delar av året är intresserade av att antingen bosätta sig permanent där eller om de är intresserade av att sälja. Kommunen menar att den främsta framgångsfaktorn i detta arbete har varit att det är lokala civilsamhällesaktörer som tagit kontakt med husägarna, och inte kommunen själva. Kommunen har inte genomfört inventeringen själv då de menar att kommunen inte bör lägga sig i vad enskilda husägare gör med sina hus. Kommunen är istället med och stöttar projektledaren och de civilsamhällesaktörer som genomför arbetet.

Samverkan — med andra kommuner och näringslivet, men mindre med civilsamhället

Flera kommuner lyfter insatser med det lokala näringslivet som centrala strategier för att öka inflyttning och minska utflyttning. Götene kommun berättar om hur de tillsammans med näringslivet i kommunen drev en sommarjobbskampanj för att med gemensamma insatser rekrytera personal till näringslivet. Kampanjen riktade sig bland annat till utflyttade studenter via sociala medier. Även Hultsfreds och Älmhult kommun menar att samarbete med näringslivet är viktigt för att visa på arbetsmöjligheter och rekrytera arbetskraft och för att arbetstagare ska ha goda möjligheter att bosätta sig i kommunen. Älmhults kommun menar också att samarbetet med byggbolag är viktigt för att kunna arbeta systematiskt med bostadsbeståndet. Flens kommun lyfter även samarbete med mäklare som en strategi de arbetat med. Tidigare skötte kommunen försäljningen av tomter i egen regi, med begränsad marknadsföring. Sedan ett tag tillbaka marknadsför de istället tillgängliga tomter med hjälp av mäklare, och detta har man sett positiva effekter av. Alla de tomter som marknadsfördes via mäklare har sålts och de arbetar nu för att ta fram fler. Processen blev lättare i och med att mäklaren verkade lokalt i Flens kommun och hade hög lokalkännedom. Götene kommun beskriver också att de är med i ett kommunalt samverkansprojekt som gemensamt tittar på hur de kan hantera att en stor batterifabrik ska etablera sig i en av grannkommunerna.

Kommunerna beskriver i intervjuerna hur alla behöver hjälpas åt och gemensamt skapa möjligheter och förutsättningar för arbetstillfällen, boende och trivsel samt gemensamma bilder och visioner som bidrar till ökad inflyttning och minskad utflyttning. Samtidigt verkar det vanligast att samarbeta med de större arbetsgivarna på orten, och mindre vanligt att ha etablerade samarbeten med mindre arbetsgivare och med civilsamhället. Ragunda är den enda kommun som lyfter ett tydligt och strategiskt samarbete med civilsamhället som en del av arbetet med att ta emot potentiella inflyttare. De menar att en nyckelfaktor är att involvera civilsamhället tidigt i idéstadiet och

tillsammans med civilsamhälle och projektledare utforma inflyttarinsatser på ett sätt där de tillsammans planerar arbetet och sina roller från start. De har dels genomfört en inventering av tomma hus i delar av kommunen i samarbete med civilsamhället. Inom ramen för ett regionalt projekt driver projektledaren i Ragunda kommun också ett arbete med att involvera så kallade byavårdar. Byavårdarna och projektledaren håller personlig kontakt med de som är intresserade av att flytta till kommunen och visar bland annat hus som är till salu, föreningsliv, låter dem träffa personer som bor i bygden och visar dem runt i trakterna. Viktigt att notera här är också att civilsamhället inte bara behöver innebära föreningsliv, utan att det också kan innebära att involvera privatpersoner i kommunens satsningar. Det är detta man bland annat strävat efter i Ragunda, där projektledaren tagit kontakt med andra privatpersoner i kommunens byar som kan tänka sig att ställa upp som byavårdar.

En nyckelaktör som Ragunda kommun pekar ut som nödvändig i civilsamhälles-samarbetet är personen som har ansvar för den lokala macken. Det är ett exempel på en nyckelperson i civilsamhället de menar man inte ska förringa i arbetet då denna person ofta känner till och har "skvaller" om bland annat vilka som funderar på att sälja sina hus och vilka som är potentiella inflyttare. Sammantaget menar Ragunda kommun att arbetet med mottagandet av inflyttare är meningsfullt och värdefullt för den potentielle inflyttaren, och för invånare som redan bor i kommunen. Värskapet som projektledaren och civilsamhället visar bidrar till att personer känner sig välkomna och vill bosätta sig i kommunen, samtidigt som det är meningsfullt civilsamhället som får möjlighet att visa upp sin kommun gemensamt.

Ingen annan kommun vi intervjuat berättar om ett liknade nära samarbete med civilsamhället som Ragunda kommun. Däremot genomför andra kommuner vi intervjuat olika typer av undersökningar i samarbete med civilsamhället som ett sätt att involvera kommuninvånarna i det pågående utvecklingsarbetet. Detta hoppas man ska bidra till att minska utflyttning. Götene kommun berättar att de har varit på plats i orter runt om i kommunen för att ta reda på vad invånare vill se för utveckling, bland annat i samband med samhällsbyggnadsdagar och byvandringar med politiker och tjänstepersoner. Älmhult pekar också på att det är viktigt att prata med människor för att förstå hur de vill att utvecklingen i de olika byarna ska se ut. I samband med framtagandet av en ny översiktsplan berättade de att de gjorde en "medborgarturné" som fungerade som ett forum för att prata mer med människorna som bor i kommunen om vad för utveckling de vill se. Ett mål med de utökade dialogerna med lokalsamhällena är också att bidra till att lokalsamhällena själva säger att det här är en bra plats att bo på.

Förbättra infrastruktur och pendlings- möjligheter

Bengtsfors kommun menar att deras främsta strategi för att öka antalet invånare är att jobba för att förbättra infrastrukturen till närliggande orter och städer. Detta lyfter Lina Bjerke också som den kanske mest centrala strategin för att öka befolkningen i mindre kommuner. Hon menar att människor i många fall vill bo i landsbygdsmiljöer, men samtidigt kunna ha tillgång till större städers fördelar och utbud. Bengtsfors kommun menar, liksom Flen och Hultsfred, att pendlingsmöjligheter och korta pendlingsstider spelar stor roll i en kommuns möjligheter och att öka inflyttning och minska utflyttning, men att det är svårt att påverka kollektivtrafiken i så hög grad då det är regionerna som har huvudansvar.

Lina Bjerke lyfter att det förvisso stämmer, men att de enskilda kommunerna kan trycka på behovet av infrastruktur gentemot regionen, och att de kan arbeta för att förbättra förbindelserna till stationer och knutpunkter. Lina Bjerke menar också att små skillnader i pendlingsstid kan ha stora effekter. Lyckas man minska den totala pendlingsstiden för människor med fem eller tio minuter kan det ha effekter på deras villighet att pendla till ett jobb på annan ort och bosätta sig i kommunen. Lina Bjerke menar att förbättrade pendlingsmöjligheter har potential att främja inflyttning till mindre kommuner. Att till exempel främja möjligheterna för distansarbete är en mindre relevant strategi, som inte har samma potential att öka befolkningen för landsbygdskommuner menar Lina Bjerke. Samtidigt menar Jan Amcoff att förbättrade pendlingsmöjligheter också i vissa fall riskerar att få andra effekter än de man strävar efter — att människor som bor i andra närliggande större städer kan tycka att pendlingen är tillräckligt kort för att välja att ta arbete i kommunen och börja jobba där. För att kunna dra nytta av fördelarna av en förbättrad pendling så handlar det om att ha en trivsamt och välfungerande kommun som skapar förutsättningar för att pendlaren ska tycka det är värt att bo på en annan ort än där man jobbar.

Bengtsfors kommun tog i sin intervju upp att samverkan mellan flera kommuner kan fungera som en strategi för att tillsammans göra sin röst starkare gentemot region och stat kring gemensamma frågor, till exempel infrastruktur och pendlingsmöjligheter. Dessutom menar de att samarbete med regionen också bidrar till att skapa en förståelse för varandras verksamheter och förutsättningar, något som även Lina Bjerke lyfter under intervjun. Hon menar att regional utveckling behöver ske på ett sätt så att hela regionen gynnas, inte bara det regionala centrat som det finns tendenser till nu. Här behöver regionerna ta ansvar för att stärka de mindre kommunerna.

Kapitel 6 Slutsatser och medskick till Vingåkers kommun

Denna rapport syftar till att bidra med underlag till Vingåkers kommuns arbete för att öka sin befolkning, genom att undersöka erfarenheter och arbetsätt från andra kommuner. Dessutom har vi undersökt hur kommunala strategier för att öka inflyttning och minska utflyttning diskuteras i litteratur och forskning, genom en litteraturstudie och genom intervjuer med migrationsforskare. Med bakgrund i detta går vi i det här kapitlet igenom förslag på inriktning för Vingåkers kommuns fortsatta arbete med att öka sin befolkning och mot målet om att bli 10 000 invånare till 2032.

Resultatet från litteratur- och intervjustudien visar att det är svårt för en kommun att påverka flyttmönster och människors val av plats att bo på. Sveriges befolkningsutveckling och nationella flyttmönster, trender kring urbanisering och ungas flytt till studieorter är några faktorer som är svåra att påverka som enskild kommun. Syssner (2014) och Syssner (2018) samt Erlingsson et al. (2015) pekar på att en tillväxtnorm i vissa fall motiverar kommuners arbete för en ökad befolkning. De menar att kommuner i flera fall behöver bedriva en lokal anpassningspolitik som är aktiv, medveten och öppen mot invånarna med hänsyn till och utifrån de förutsättningar som en minskad befolkning innebär, istället för tillväxtpolitik. Det finns också få belegg i forskning som kan peka på att kommunala strategier eller insatser för att öka befolkningen har effekt på inflyttarsiffror. Strategierna som används i syfte att öka antalet invånare är svåra att mäta effekterna av och i intervjuerna beskriver många kommuner en känsla av att ha lyckats eller inte lyckats med sitt arbete, snarare än faktiska resultat i inflyttarsiffror. Samtidigt står många landsbygdskommuner inför demografiska och skattemässiga utmaningar när befolkningen minskar. Dessa demografiska och skattemässiga utmaningar är tillsammans med normer om tillväxt några orsaker till viljan att jobba för en ökad befolkning.

Trots kommuners svårigheter i att påverka flyttmönster och veta om strategierna ger faktiska effekter på kommuners invånarantal så utkristalliserar sig vissa lärdomar i denna rapport som kan vara viktiga att ha med sig i arbetet mot mål om ökad inflyttning och minskad utflyttning. I detta avslutande kapitel lyfter vi fyra lärdomar som framkommit i litteratur- och intervjustudien, och som vi tycker är viktiga för Vingåkers kommun att ha med sig i sitt fortsatta arbete mot en ökad befolkning.

Personal, resurser och ett strukturellt arbete måste komma på plats

Kommunrepresentanterna som intervjuats är samstämmiga i att man behöver arbeta strategiskt, långsiktigt, genomtänkt och förankrat utifrån den egna kommunens förutsättningar mot mål om att öka antalet invånare. Denna samstämmighet hörs trots att det saknas belägg i forskningen för att kommunala insatser har effekt på in- och utflyttning. Många kommuner har begränsade ekonomiska resurser, men informanterna är överens om att det behöver avsättas både resurser och personal när man har politiska målsättningar mot ett ökat invånarantal. Det handlar bland annat om att ha avsatt personal och resurser för att jobba med att ta emot och kommunicera med potentiella inflyttare, skapa förutsättningar för att de redan boende ska trivas, och arbeta för att civilsamhället och näringslivet involveras och blir en del i det gemensamma arbetet med att öka inflyttning och minska utflyttning.

En slutsats från denna studie är att kommunen för att arbeta strategiskt och målinriktat med dessa frågor behöver undersöka vilka resurser och förutsättningar som finns i den egna kommunen. Det kan handla om att undersöka hur kommuninvånare önskar att utvecklingen i byar ska se ut, att ta reda på vilka föreningar som finns och som är villiga att hjälpa till med värdskap. Det kan också handla om att undersöka vilka önskemål, behov och erbjudanden det lokala näringslivet kan bidra med i arbetet för att öka inflyttning och minska utflyttning. För att undersöka dessa bitar — resurser och förutsättningar i kommunorganisationen, civilsamhället och näringslivet — och integrera lärdomarna i hela den kommunala organisationen, behövs personella resurser, målbeskrivningar och arbetssätt som sträcker sig över flera, om inte alla, kommunala förvaltningar.

Resultatet från litteratur- och intervjustudien pekar också på behovet av att alla behöver hjälpas åt och sträva mot samma mål och vision. Oavsett om man satsar på att öka inflyttning och minska utflyttning, eller en politik som syftar till att anpassa det kommunala arbetet och dess verksamhet utefter ett stabilt eller minskande invånarantal så behöver arbetet göras anpassat efter och utifrån kommunens förutsättningar, resurser och möjligheter. Vilka målbilder och visioner man sätter upp kommer också forma vilka insatser och strategier man planerar och prioriterar. Formandet av och arbetet mot gemensamma mål och visioner behöver göras tillsammans internt i kommunorganisationen och tillsammans med näringsliv, civilsamhälle och kommuninvånare. I intervjuerna framkom också en tendens av att främst samarbeta med de större arbetsgivarna i kommunerna. Det är viktigt att det finns en representation bland de näringslivs- och civilsamhällesrepresentanter man arbetar med när det kommer till storlek och typ av aktör.

Det kommunala grunduppdraget är centralt

Ett centralt tema som förekommer i både litteraturen och intervjuerna är att kommunernas verksamhet kring bland annat skola, vård och omsorg och dess kvalitet är grundförutsättningar för människor att bo kvar på en plats eller flytta till en plats. Det är ofta centralt för att människor att en kommun har en väl fungerande och uppskattad skola, vård och service för att de ska vilja bosätta sig på platsen.

Dessa värden kan för vissa människor vara helt centrala krav för att flytta till platsen. För kommunen är det därför centralt att arbeta med dessa kommunala grunduppdrag, som ett sätt att jobba mot sina tillväxtsatsningar. Samtidigt är de egna invånarnas trivsel i kommunen också en central faktor för att få dem att trivas och bo kvar i kommunen. De redan boendes trivsel och förutsättningar för att bo kvar i kommunen kan i sin tur locka nya inflyttare, eftersom det är de boende som bygger och förmedlar bilden av kommunen via sina sociala nätverk. Det är därför viktigt att fokusera på kommuninvånarnas trivsel, behov, önskemål och preferenser.

Utöver att till exempel arbeta för att stärka skola, offentlig service och att främja pendlingsmöjligheter, så lyfter flera kommuner också behovet av att få till en boenderotation och få igång flyttkedjorna i kommunen. Ett projekt för kommunen kan vara att se över möjligheter, behov och resurser när det kommer till bostäder i kommunen, för att underlätta för boenderotation och möjliggöra för äldre att bo kvar på landsbygden och i orter i kommunen i boenden som kräver mindre skötsel. Den kommande översiktsplanen kan vara ett bra forum för att planera för ett sådant arbete och för att planera ett strategiskt arbete med befolkningsfrågor i kommunen då översiktsplaner lyfts i litteraturen som ett ibland underutnyttjat verktyg. En annan åtgärd kopplat till detta handlar om att tillgängliggöra hyreshus i kommunen. Många kommuner fokuserar idag på att få fram tomter och villor för högutbildade barnfamiljer att köpa. Men det kan också finnas målgrupper av potentiella inflyttare utöver dessa med andra särskilda behov och krav kring boende. Det kan handla om att tillgängliggöra andra typer av boenden att hyra eller köpa, i olika storlekar och i olika geografier. Detta kan vara en strategi för att tänka utanför den vanligtvis tilltänkte målgruppen högutbildade barnfamiljer, och öppna upp för fler målgrupper som är potentiella inflyttare i kommunen.

Att främja trivsel hos de befintliga kommuninvånarna och att arbeta med det kommunala grunduppdraget ingår förstås i det arbete som kommunen gör hela tiden. Vilka insatser man satsar på att stärka måste utgå från det dagliga arbetet, och styras av de kommunspecifika förutsättningar, kunskaper och resurser man har att tillgå.

Att definiera målgrupper ökar sannolikheten att lyckas med marknadsföring

När det kommer till kommunikations- och platsmarknadsföringsinsatser för att öka inflyttning och minska utflyttning, oavsett om dessa riktar sig mot breda eller specifika målgrupper, lyfter litteratur och berättelser från forskare olika typer av risker och avvägningar i detta arbete. Om marknadsföringen riktas till en bred massa kan det resultera i att ingen känner sig träffad, och om den istället är specifik kan den gå vissa potentiella målgrupper förbi. Materialet i denna rapport pekar dock på att breda marknadsföringskampanjer med övergripande värden har begränsade eller inga effekter på inflyttarstatistik, och att människors flyttbeslut är för svårpåverkade och stora för att påverkas av den här typen av marknadsföringskampanjer. En avvägning när det kommer till marknadsföring handlar också om huruvida man kommunicerar hårda eller mjuka värden, för vem det man kommunicerar är attraktivt och om det i så fall verkar exkluderande för andra grupper, eller förstärker stereotyper eller demografiska skevheter. Vem som har mandat att berätta historien om en plats, vem som representeras och vilken bild av platsen som förs fram och inte är också något som lyfts som viktigt att fundera över i relation till platsmarknadsföring.

Resultatet pekar dock på att man ökar sina chanser att lyckas med insatser som syftar till ökad inflyttning om man riktar marknadsföringsinsatser mot väl definierade målgrupper och till målgrupper som är faktiska potentiella inflyttare till kommunen. Forskarna vi intervjuat menar att man kan öka sina möjligheter genom att rikta sig mot målgrupper där man jobbar i "medvind", alltså genom att rikta sig mot målgrupper vars andel i befolkningen ökar nationellt. Äldre personer, människor med invandrarbakgrund, och personer med hög utbildning blir fler på ett nationellt plan och utgör därför grupper som kan vara bra att rikta sig mot. Inom dessa grupper behöver man också identifiera de personer som är flyttbenägna, vilket gör att äldre personer kan vara en svår grupp att rikta sig mot, eftersom dessa flyttar i lägre utsträckning. Resultatet av intervjustudien pekar på att återflyttare har högre sannolikhet att flytta till kommunen jämfört med andra personer som flyttar till kommunen. Återflyttare drivs främst av sociala skäl i valet att flytta tillbaka till uppväxtkommunen.

Det finns också anledning att identifiera andra grupper som har en anknytning eller relation till platsen, utöver potentiella återflyttare. Ett sätt att lokalisera personer med anknytning till platsen är att titta på hur tidigare flyttmönster till och från kommunen sett ut. Det är större sannolikhet att människor på dessa platser har en relation till Vingåker eller känner någon som bor eller tidigare bott i kommunen.

Bland personer med anknytning eller relation till platser finns en större chans att lyckas, särskilt om man ytterligare smalnar av och identifierar personer inom dessa målgrupper som till exempel är flyttbenägna, letar efter en viss typ av jobb, är intresserade av att bo i landsbygdsmiljöer, eller liknande. Dock kan marknadsföring riktad mot närliggande kommuner gå stick i stäv med det regionala perspektiv som diskuterats tidigare i den här rapporten, där det framkom att vissa kommunrepresentanter vill undvika ett arbete som fokuserar på och riskerar att "sno" invånare från grannkommuner. Jan

Amcoff menar dock på att människor som befinner sig inom kommunens geografiska "tentakler" utgör mer sannolika inflyttare, än människor på andra platser som saknar kännedom om platsen. Därtill utgör fritidshusägare en potentiell grupp som har en relation till platsen, där man kan arbeta för att locka dessa att bosätta sig permanent i kommunen. Här är ett bra tillfälle där civilsamhället och föreningar kan vara en bra resurs. De har i många fall bra lokalkännedom och insikt i vilka som är intresserade av att flytta till platsen, vilka som letar nya hus, vilka som har familj från området, osv. Vissa grupper av turister, som återkommer till området och därmed har byggt en relation till platsen, skulle också kunna utgöra en potentiell målgrupp.

Intervjustudien visar också att många kommuner ökade sitt invånarantal i samband med senaste flyktingvågen, men både forskning och informanternas berättelser pekar på att denna grupp ofta har flyttat vidare till andra platser efter ett par år. Denna grupp verkar i många fall vara underprioriterad i insatser för att öka inflyttning och minska utflyttning. Andelen personer med utländsk bakgrund är en av grupperna som ökar i relation till andra grupper ur ett nationellt perspektiv. Rapportens resultat visar att kommunerna behöver stärka sin förmåga att ta emot och integrera personer som flyttar till kommunen i en bredare bemärkelse. Att främja gemenskap och delaktighet och satsa på insatser som inflyttade personer behöver och önskar, ger förutsättningar för att denna grupp ska trivas och stanna i kommunen. Det kan handla om att bjuda in och visa upp kommunen, undersöka vilka behov, krav och preferenser dessa grupper har när det kommer till boende, jobb och service, och ta hjälp av föreningsliv och civilsamhälle för att hjälpa dessa människor in i en gemenskap i kommunen.

I en tidigare studie, utförd av SLU på uppdrag av Vingåkers kommun 2022, identifierades olika grupper av in- och utflyttare i Vingåkers kommun baserat på intervjuer med 17 in- och utflyttare i kommunen som syftade till att undersöka deras motiveringar bakom flytten. Dessa var:

- *Mellanlandaren*, tar ett jobb i kommunen, ofta direkt efter avklarade studier, utan tidigare anknytning till kommunen, men flyttar sedan från kommunen till en annan plats dit mellanlandaren har anknytning via släkt och vänner.
- *Utflyttaren*, har vuxit upp i kommunen, är mellan 20 och 25 år och flyttar till en annan ort, främst för att studera på högskola eller universitet och i vissa fall för att ta ett jobb.
- *Partnerflyttaren*. Är inflyttare och partnerflyttarens huvudsakliga motivering till flytten är att flytta ihop med sin partner som bor i kommunen.
- *Hemflyttaren* som flyttar tillbaka till uppväxtkommunen Vingåker efter jobb på annan ort eller efter studier.
- *Rätt boende-flyttaren*. De har flyttat till Vingåkers kommun för att boendet de sökte, ofta ett hus, en tomt eller en gård på landsbygden eller i en av tätorterna fanns till salu i kommunen.
- *Jobbflyttaren*. Flyttar in till kommunen då de ofta får ett jobberbjudande som de tackar ja till och flyttar till kommunen av den anledningen.

Dessa kategorier av in- och utflyttare ser vi kan användas för att definiera mer specifika målgrupper och arbeta fram insatser riktade mot dessa och andra målgrupper som utkristalliserar sig i arbetet. Det kan då handla om att undersöka och specificera insatser riktade både mot att behålla potentiella utflyttare samt insatser för grupper av potentiella inflyttare.

Sammanfattningsvis finns det alltså olika strukturella och mer kommunspecifika lärdomar kring målgrupper att dra. Nationella demografiska mönster, historiskt geografiska flyttmönster till och från Vingåkers kommun, flytt-trender kopplat till ålder, målgrupper med kännedom och anknytning till kommunen, återflyttare och olika idealtyper identifierade i den tidigare studien från 2022 — allt detta utgör olika ”raster” som kan vara till hjälp för att identifiera olika målgrupper för Vingåkers kommun. Dessa grupper har i sin tur olika krav och preferenser när det kommer till attraktivitet, vad de värderar och efterfrågar på en plats, hårda och mjuka värden att framhålla samt behov när det kommer till bostäder, arbete och pendling. Insatser och marknadsföring behöver anpassas utefter dessa målgrupper och deras respektive behov, samtidigt som man behöver fundera på vilken bild av platsen som förs fram och inte, vem som representerar den och vem som har mandat att berätta om platsen.

Jobba med och för civilsamhället — en outnyttjad potential

I intervjuerna till denna rapport beskriver flera kommunrepresentanter hur de har arbetat med samarbeten, dialog och gemensamma kampanjer tillsammans med näringslivet för att öka inflyttning eller minska utflyttning. Färre kommuner beskriver dock konkret och strategiskt arbete med civilsamhället och civilsamhällesorganisationer. Detta trots att det finns en samstämmighet i litteraturen och bland intervjupersonerna att civilsamhället har en viktig roll att spela i arbetet för att öka inflyttning och minska utflyttning. En majoritet av kommunerna lyfter att den egna befolkningen är deras mest centrala ambassadörer, som kan spela en viktig del i arbetet med att locka nya inflyttare, vara med och integrera och behålla potentiella utflyttare. Civilsamhället — som här alltså både inbegriper föreningsliv i kommunen samt privatpersoner som inte är involverade i någon förening — kan bidra med ett viktigt värdskap för nya inflyttare, motivera människor att stanna kvar på orten, och vara en uppstöttande kraft i kommunens arbete för att öka inflyttning och minska utflyttning. Det är civilsamhället som nya och potentiella nya inflyttare till stor del träffar när de kommer till orten. De känner till bygden och kan bjuda in till en gemenskap och kan vara en resurs om de är inkluderade och får en röst i hur arbetet för att locka nya inflyttare utformas. Samtidigt kan man inte bara vänta sig att civilsamhället ska finnas till, vara till hjälp och vara en positiv dragkraft för inflyttning, utan civilsamhället behöver också gynnas, och deras behov tillgodoses. Det gäller därför att inkludera civilsamhället i att utforma ett värdskap, och låta civilsamhällesorganisationer tycka till, ta plats och vara med och

utforma de strategier och insatser som syftar till att locka nya invånare och behålla de redan boende i kommunen. Ett liknande projekt som det som genomförts i Ragunda kommun är ett exempel på ett sådant arbete.

Ett par rapporter nämner att tilliten bland befolkningen som redan bor i kommunen kan få sig en törn om det är många personer som kommer på en gång eller som flyttar ut från kommunen. Att involvera civilsamhället tidigt i arbetet kan också vara ett sätt att göra de delaktigt och att låta dem få ge förutsättningar och styra hur de kan bidra och spela en roll i hur arbetet med befolkningsutvecklingsfrågor ska gå till. Vi har i det här arbetet inte hittat belägg för att insatser riktade mot ett stärkt civilsamhälle, eller ett civilsamhälle som i högre grad är involverat i kommunens befolkningsutvecklingsarbete, ger positiva effekter på inflyttarsiffror. Men trots det menar vi att den här typen av projekt med fokus på värdskap och delaktighet är värdefulla, eftersom de kan generera fördelar för de boende i kommunen.

Avslutande ord: arbete utifrån ett helhetsperspektiv med utgångspunkt i kommunens förutsättningar

Under slutskedet av arbetet med den här rapporten fick vi frågan från en tjänsteperson på Vingåkers kommun vad som händer om man som kommun arbetar med alla, eller flera av dessa strategier parallellt. Det finns inte belägg i forskningen för att ett övergripande och omfattande arbete med säkerhet kommer leda till ökad inflyttning och minskad utflyttning. Det finns många och stora faktorer som påverkar människors val av plats att bo på. Det är dessutom svårt att utvärdera vad som bidrar till en eventuell effekt, eftersom utfallet är kopplat till kontext, kommun och förutsättningar. Att en kommun arbetar på detta strategiska vis och ser effekter på invånarantal behöver alltså inte betyda att ett liknande arbete i en annan kommun skulle ge samma effekt. Med det sagt så menar flera kommuner vi intervjuat i denna rapport att en omställning till ett mer strategiskt eller väletablerat arbete har varit positivt, även om de använder sig av olika arbetssätt. I vissa fall menar man att det gett effekt på in- och utflyttarsiffror, medan i andra fall menar man att arbetet varit positivt av andra anledningar. Kommunrepresentanter från Älmhult menar till exempel att arbetet med in- och utflyttning systematiserats de senaste åren, vilket har lett till tydligare underlag i arbetet och en känsla av att det går åt rätt håll. Kommunrepresentanter från Götene menar också att de jobbar strategiskt med in- och utflyttarfrågor, med fokus på att ”bygga samhälle”, och även om befolkningsutvecklingen fortsatt ligger still så tror de att detta har positiva effekter på invånares trivsel — både befintliga och potentiellt nya. Intervjuerna pekar alltså inte heller på att ett helhetsperspektiv i arbetet, med flera parallella satsningar, nödvändigtvis ger resultat på in- och utflyttarsiffror. Flera kommuner menar dock att deras satsningar har varit viktiga för dem. Strategier för att tillgängliggöra personal och resurser, ett välfungerande kommunalt grunduppdrag,

väl identifierade målgrupper och ett etablerat samarbete med civilsamhället — oavsett om detta leder till ökad inflyttning eller minskad utflyttning så kan dessa strategier åtminstone främja förutsättningar för ett ökat invånarantal samtidigt som det gynnar de befintliga invånarna.

Referenslista

Referenslista för litteraturstudien

- Eda kommun (2017). *Program för inflyttning och integration*. Eda kommun.
- Erlingsson, G. Ó., Syssner, J. & Ödalen, J. (2015). Strategier för att möta småkommunernas utmaningar. *SNS Analys*. Nr 26. SNS förlag.
- Fjertorp, J., Mattisson, O. & Thomasson, A. (2013). *Kommunala tillväxtstrategier: Mobilisering av aktörer och resurser*. Rapport nr 24 i det nationella kommunforskningsprogrammets rapportserie. <http://www.natkom.se/PDF/Rapporter/024.pdf>
- Glesbygdverket (2007). *Kartläggning av strategier för att öka befolkningen i kommuner och regioner*.
- Hedberg, C., Eimermann, M. & Böhlin, M. (2023). *Den nya gröna vägen och praktiska flyttare. En intervjustudie om inflyttare till Kramfors kommun 2020–2021*. Umeå universitet och Kramfors kommun.
- Kalix kommun (2016). *Marknadsstrategi för inflyttning*. Kalix kommun.
- Kairos Future (2021). *Kalmar län: Nutid och framtid. Regional analys för Kalmar län med fördjupning om Högsby kommun*. Kairos Future.
- Nilsson, V. & Wänström, J. (2011). Hur besvärligt kan det vara i en kommun? 46 kommuner berättar. *Kommunforskning i Västsverige* (KFi). <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:462791/FULLTEXT01.pdf>
- Syssner, J. (2014). *Politik för kommuner som krymper*. Centrum för kommunstrategiska studier. Linköping University Electronic Press website: <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-110122>
- Syssner, J. & Olausson, A. (2016). Översiktsplanering i kommuner som krymper. *Statsvetenskaplig tidskrift*, 118(2), ss. 221–245. <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1057761/FULLTEXT01.pdf>
- Tillväxtanalys (2010). Regional och lokal tillväxtpolitik — Vad kan och bör offentliga aktörer göra? *Working paper/PM 2011:28*. Dnr: 2010/016. Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.
- Tillväxtanalys (2014). Fakta och exempel kring lokal attraktivitet. Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser. *Rapport 2014:14*. Dnr: 2014/008.

Övriga referenser

- Amcoff, J. & Niedomysl, T. (2015). Is the Tied Returnee Male or Female? The Trailing Spouse Thesis Reconsidered. *Population, space and place*, 21, ss. 872–881.
- Bjerke, L. & Mellander, C. (2017). Moving home again? Never! The migration patterns of highly educated individuals in Sweden. *The Annals of Regional Science*, 59, ss. 707–729.

- Mellander, C. & Bjerke, L. (2017). De ungas flykt till staden. I: Syssner, J., Häggroth, S. & Ramberg, U. (red.) *Att äga framtiden: Perspektiv på kommunal utveckling*. Linköping: Linköping University, ss. 195–201.
- Niedomysl, T. (2004). Evaluating the effects of place-marketing campaigns on interregional migration in Sweden. *Environment and planning*, 36, ss. 1991–2009.
- Niedomysl, T. (2006). Promoting rural municipalities to attract new residents: An evaluation of the effects. *Geoforum*, 38 (4), ss. 698–709.
- Niedomysl, N. & Amcoff, J. (2011). Why Return Migrants Return: Survey Evidence on Motives for Internal Return Migration in Sweden. *POPULATION, SPACE AND PLACE*, 17(5), ss. 656–673. <https://doi.org/10.1002/psp.644>
- Sandow, E. & Lundholm, E. (2019) Which families move out from metropolitan areas? Counterurban migration and professions in Sweden. *European Urban and Regional Studies*, 27(3), ss. 276–289. <https://doi.org/10.1177/0969776419893017>
- Sandow, E. & Lundholm, E. (2023) Leaving the City: Counterurbanisation and Internal Return Migration in Sweden. *European Journal of Population*, 39:7. <https://doi.org/10.1007/s10680-023-09649-4>
- SCB (2015). *Urbanisering — från land till stad*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2015/Urbanisering--fran-land-till-stad/> [2023-10-24]
- SCB (2023a). *Kommuner i siffror*. <https://kommunsiffror.scb.se/?id1=0428&id2=null> [23-08-04]
- SCB (2023b). *Flyttningar efter region, tabellinnehåll och år*. <https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START%20BE%20101%20101/Flyttningar97/> [23-10-24]
- SCB (2023c). *Befolkningsstatistik första halvåret 2023: Lägsta folkökningen på 17 år*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/statistiknyhet/befolkningsstatistik-forsta-halvaret-2023/> [23-11-20]
- SCB (2023d). *Befolkningsstatistik helåret 2022: Lägsta antalet födda på 17 år*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/statistiknyhet/befolkningsstatistik-helaret-2022/> [23-11-20]
- Syssner, J. (2012). *Världens bästa plats? Platsmarknadsföring, makt och medborgarskap*. Lund: Nordic Academic press.
- Syssner, J. (2018). *Mindre många. Om anpassning och utveckling i krympande kommuner*. Årsta: Dokument press.
- Vingåkers kommun (2023). *Strategisk inriktning för Vingåkers kommun 2023–2026*. Vingåkers kommun.
- Werner, I. B. & Annadotter, K. (2014). *Varför flyttar unga kvinnor från Gällivare? — och vad kan samhällsplanering göra för att locka dem tillbaka?* Stockholm: Kungliga Tekniska Högskolan. <http://kth.diva-portal.org/smash/get/diva2:1394399/FULLTEXT01.pdf>

Appendix

Sökmetoder för litteraturstudien — vetenskapliga artiklar

Sökning efter vetenskapliga artiklar gjordes i SwePub och Google Scholar. Sökningen genomfördes 28:e juni 2023 med följande sökord: (befolkningsminskning OR attraktionskraft OR platsutveckling OR demografi* OR befolkning* OR flytt*) AND (krympande kommun*). Denna sökning gav 15 resultat, varav fyra ansågs relevanta och inkluderades i litteraturstudien.

Intervjuguider

Intervjufrågor till kommunrepresentanter

- Vilken är din roll på kommunen?
- Hur ser er befolkningsutveckling ut idag? Ökar / minskar eller stabil?
- Finns det ett politiskt mål om att öka befolkningen och/eller minska utflyttning från kommunen? Vad är detta mål i så fall?
- Vilka är de främsta anledningarna till att ni ser detta som ett behov?
- Vad gör ni för att öka inflytt/minska utflyttning från kommunen?
- Hur länge har ni jobbat med dessa insatser / strategier / åtgärder?
- Genomför ni insatser främst för att öka inflyttning eller insatser som syftar till att minska utflytt?
- Riktas den sig till några specifika målgrupper? Vilka grupper i så fall?
- Berätta om resultaten och utfallen av strategiarbetet och/eller insatserna.
- Har ni tidigare arbetat med några andra strategier / insatser där ni inte såg några tydliga resultat? Varför tror du att dessa lyckades / inte lyckades?

- Vilka lärdomar har ni i kommunen dragit i det här arbetet? Vilka insatser skulle ni vilja arbeta med framöver? Vilka behöver vara involverade för att insatserna ska lyckas?

Intervjufrågor till forskare

- Vad kan en mindre kommun/landsbygdskommun göra för att öka sitt invånarantal?
- Vilka insatser och strategier för att öka inflyttning och minska utflyttning verkar ha effekt utifrån dina erfarenheter?
- Vilka insatser och strategier för att öka inflyttning och minska utflyttning är genomförbara för mindre kommuner?
- Vad har man makt att göra som kommun? I vilken utsträckning kan man som kommun möjlighet att påverka inflyttning och utflytt?
- Vad finns det för möjligheter eller begränsningar kring att öka inflyttning och minska utflytt? På vilka sätt är kommunernas möjligheter begränsade?
- Varför misslyckas eller lyckas kommuners åtgärder för att öka antalet invånare?
- Vad ska kommunerna syssla med/inte syssla med utifrån er horisont? Vad verkar inte ge någon effekt?

PREVIOUSLY PUBLISHED AT THE DEPARTMENT

Urban and Rural reports (2015-)

- 2024:3 Policyverkstad – Beredskap
En rapport från Uppdrag Landsbygd
Eriksson, R., Berg, T. & Linse, L.
eISBN: 978-91-85735-65-5
- 2024:2 Policyverkstad – Kompetensförsörjning
En rapport från Uppdrag Landsbygd
Eriksson, R., Berg, T. & Linse, L.
eISBN: 978-91-85735-64-8
- 2024:1 Policyverkstad – Landsbygdernas roll i framtidens energisystem
En rapport från Uppdrag Landsbygd
Elmqvist, Å., Berg, T. & Linse, L.
eISBN: 978-91-85735-63-1
- 2022:2 Social innovation och samhällsentreprenörskap – verktyg för omställning?
En studie av fem projekt inom Leader Höga Kusten
Norrby, T. & Sahlström, E.
eISBN: 978-91-85735-61-7
- 2022:1 Perspektiv på klimatanpassning – Vad görs, vad görs inte och varför?
Insikter från en workshop med myndighetsnätverket för klimatanpassning
Löf, A., Söderlund Kanarp, C. & Westberg, L.
eISBN: 978-91-85735-60-0
- 2021:1 A review of recent social science literature on Swedish farming. A research agenda for
understanding current and future challenges
Kuns, B.
eISBN: 978-91-85735-59-4
- 2019:4 Landscape and Wind Energy. A literature study
Butler, A. & Wärnbäck, A.
eISBN: 978-91-85735-58-7
- 2019:3 Turbulens i välfärden? Om flyktingmottagandet i Dalarna 2016. Arbetsrapport från ett
forskningsprojekt
Stiernström, A., Hansen, K., Waldenström, C. & Westholm, E.
eISBN: 978-91-85735-57-0
- 2019:2 Mjolkproducenters uppfattning om nya avelsverktyg – En del av projektet Ökad
lönsamhet med nya avelsverktyg i mjölkobesättningarna
Wallin, E. & Nordström Källström, H.
eISBN: 978-91-85735-56-3
- 2019:1 Indikatorer för socialt hållbar utveckling på landsbygden
Caselunghe, E., Nordström Källström, H. & Gunnarsdotter, Y.
eISBN: 978-91-85735-55-6
- 2018:1 Det småskaliga kustfiskets förändrade förutsättningar och mervärden
Sandström, E. (red.)
ISBN: 978-91-85735-54-9, eISBN: 978-91-85735-53-2

- 2017:2 Om illegal jakt i Fennoskandia – Rapport från ett symposium
Nordström Källström, H., von Essen, E., Hansen, H.P., Peterson, M N. & Peterson, R. T.
eISBN: 978-91-85735-44-0
- 2017:1 On Illegal Killings of Wildlife in Fennoscandia—Symposium Report
von Essen, E., Nordström Källström, H., Hansen, H.P., Peterson, M N. & Peterson, R. T.
eISBN: 978-91-85735-43-3
- 2016:1 Att lära ut akademiskt skrivande – en handledning med exempel på övningar
Eriksson, C.
eISBN: 978-91-85735-38-9
- 2015:1 Toward a critical and interdisciplinary understanding of illegal hunting—a synthesis of
research workshop findings
von Essen, E., Hansen, H. P., Nordström Källström, H., Peterson, N. & Peterson, T. R.
ISBN: 978-91-85735-36-5, eISBN: 978-91-85735-37-2

Reports - Department of Urban and Rural Development (2007–2014) ISSN: 1654-0565

- 3/2014 Nature interpretation. Sandberg, E.
Besökarnas tankar. Meningsskapande i naturum förstått genom listning av besökarnas
tankar. En metodstudie
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-34-1, eISBN: 978-91-85735-35-8
- 2/2014 Landscape architecture. Dovlén, S. & Olsson, E.
Nationella, regionala och kommunala aktörer om implementering av den europeiska
landskapskonventionen i Sverige. Planering och förvaltning av landskap
ISSN: 1654-0565, eISBN: 978-91-85735-33-4
- 1/2014 Rural development. Eksvärd, K., Lönngren, G., Cuadra, M., Francis, C., Johansson, B.,
Namanji, S., Rydberg, T., Ssekyewa, C., Gissén, C. & Salomonsson, L.
Agroecology in practice. Walking the talk
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-31-0, eISBN: 978-91-85735-32-7
- 2/2013 Environmental communication. Bergeå, H., Hallgren, L., Westberg, L. & Ångman, E.
Dialogprocessen om allemansrätten Underlag för utveckling av dialogmetodik och
dialogkompetens
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-30-3
- 1/2013 Landscape architecture. Berglund, U., Nord, J., Eriksson, M., Antonson, H., Butler, A.,
Haaland, C., Hammarlund, K., Hedfors, P., Thiirmann Thomsen, R. & Åkerskog, A.
Landskapsanalys för transportinfrastruktur - en kunskaps- och metodredovisning
för utveckling av väg- och järnvägsprojekt i enlighet med den europeiska
landskapskonventionen
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-29-7
- 5/2012 Nature interpretation. Arnell, A. (red.)
Besökarnas röster. Utvärdering av naturvägledning, Besökstudier, Reviewing
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-28-0

- 4/2012 Rural development. Eriksson, C. & Wangenfors, T.
Fäbodbrukare om fäbodbrukets framtid. Beskrivningar av driftens villkor och synpunkter på landsbygdsprogrammet från Sveriges fäbodbrukare
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-27-3
- 3/2012 Nature interpretation. Caselunghe, E.
Forskningsperspektiv på naturvägledning
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-26-6
- 2/2012 Landscape architecture. Eklund, K. J. (red.)
Parken på Grönsöö. Om bevarande och utveckling av en historisk park
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-25-9
- 1/2012 Rural development. Bartholdson, Ö., Beckman, M., Engström, L., Jacobson, K., Marquardt, K. & Salomonsson, L.
Does paying pay off? Paying for ecosystem services and exploring alternative possibilities
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-24-2
- 3/2011 Landscape architecture. Berglund, U., Eriksson, M. & Ullberg, M.
Här går man. Gångtrafikanters erfarenheter av gåendemiljön i tre städer
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-23-5
- 2/2011 Landscape architecture. Msangi, D.
Land Acquisition for Urban Expansion: Process and Impacts on Livelihoods of Peri Urban Households, Dar es Salaam, Tanzania
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-22-8
- 1/2011 Landscape architecture. Berglund, U., Eriksson, M., Nord, J., Butler, A., Antonson, H., Hammarlund, K., Hedfors, P. & Åkerskog, A.
Om landskap och landskapsanalys för väg och järnväg - ett kunskapsunderlag med fokus på begrepp och exempel
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-21-1
- 2/2010 Swedish EIA Centre. Asplund, E., Hilding-Rydevik, T., Håkansson, M. & Skantze, A.
Vårt uppdrag är utveckling - hållbar utveckling och regional tillväxt
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-20-4
- 1/2010 Landscape architecture. Berglund, U. & Nordin, K.
Barnkartor i GIS- ett verktyg för barns inflytande
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-19-8
- 7/2009 Swedish EIA Centre. Kågström, M.
Hur ska man hantera det här med hälsa? En kunskapsöversikt om hälsans roll i konsekvensbeskrivning och transportplanering
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-04-4
- 6/2009 Swedish EIA Centre. Åkesson, G., Calengo, A. & Tanner, C.
It's not a question of doing or not doing it - it's a question of how to do it. Study on Community Land Rights in Niassa Province, Mozambique (English version)
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-04-4
- 5/2009 Nature interpretation. Arnell, A., Jansson, S., Sandberg, E. & Sonnvik, P.
Naturvägledning i Sverige - en översikt
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-16-7
- 4/2009 Sida's Helpdesk for Environmental Assessment, Swedish EIA Centre. Engström, L.
Liquid Biofuels - Opportunities and Challenges in Developing Countries
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-15-0

- 3/2009 Landscape architecture. Hedfors, P. (ed.)
Urban naturmark i landskapet en syntes genom landskapsarkitektur.
Festskrift till Clas Florgård
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-14-3
- 2/2009 Environmental communication. Andersson, Y., Setterwall A. & Westberg, L.
Miljökommunikation för miljöinspektörer
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-13-6
- 1/2009 Landscape architecture. Berglund, U., Nordin, K. & Eriksson, M.
Barnkartor i GIS och trafiksäkerhet. Ett forskningsprojekt i samarbete med
Örbyhus skola
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-12-9
- 7/2008 Swedish EIA Centre. Sandström, U. G. & Hedlund, A.
Behovsbedömning av detaljplaner
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-11-2
- 6/2008 Rural development. Emanuelsson, M., Johansson, E. & Ekman, A-K.
Peripheral Communities, Crisis, Continuity and Long-term Survival
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-04-4
- 5/2008 Landscape architecture. Norrman, S. & Lagerström, T.
Grönsö park och trädgårdar
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-06-8
- 4/2008 Swedish EIA Centre. Hedlund, A. & Johansson, V.
Miljökonsekvensbeskrivning. Aktörernas roller och betydelse
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-10-5
- 3/2008 Rural development. Palmer, S., Nilsson, A. & Roigart, A.
Dynamic Change in Rice Production Systems in the Mekong Delta. A students field
report from An Gian
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-09-9
- 2/2008 Landscape architecture. Florgård, C.
Översyn av landskapsarkitektprogrammet SLU, Uppsala
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-08-2
- 1/2008 Swedish EIA Centre. Lindblom, U. & Rodéhn, J.
MKB-tillämpningen i Sverige. Antalet MKB för verksamheter och åtgärder
2005 och 2006
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-07-5
- 5/2007 Swedish EIA Centre. Lerman, P. & Hedlund, A.
Miljöbedömning och andra konsekvensanalyser i vattenplanering
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-04-4
- 4/2007 Swedish EIA Centre. Sandström, U. G. Svensk översättning.
Biologisk mångfald i miljökonsekvensbeskrivningar och strategiska miljöbedömningar.
Bakgrundsdokument till konventionen om biologisk mångfald, beslut VIII/28:
Frivilliga riktlinjer om konsekvensbedömning innefattande biologisk mångfald
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-03-7
- 3/2007 Swedish EIA Centre. Wärnbäck, A.
Cumulative Effects in Swedish Impact Assessment Practice
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-02-0

- 2/2007 Landscape architecture. Myhr, U.
Miljövärdering av utemiljöer. Metodbeskrivning för EcoEffect Ute
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-01-3
- 1/2007 Rural development. Helmfrid, H.
Naturesyn. Tre svar på vad natur är
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-00-6

